ADVISORY COMMITTEE ON THE
FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

ACFC/SR/VI(2026)4
Bulgarian language version

Sixth Report submitted by Bulgaria

Pursuant to Article 25, paragraph 2 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities – received on 22 October 2026

Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я

ШЕСТИ ДОКЛАД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СЪГЛАСНО ЧЛ. 25, ПАРАГРАФ 2 ОТ РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА ЗА ЗАЩИТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ МАЛЦИНСТВА

София, 2026 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ 3

ЧАСТ I: **ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА ОТНОСНО РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПЕТИЯ ЦИКЪЛ НА МОНИТОРИНГ И ОТНОСНО РКЗНМ** 5

ЧАСТ II: **ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПЕТИЯ ЦИКЪЛ** 6

ЧЛЕН 3 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 6

ЧЛЕН 4 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 6

ЧЛЕН 5 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 10

ЧЛЕН 6 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 14

ЧЛЕН 7 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 17

ЧЛЕН 8 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 18

ЧЛЕН 9 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 18

ЧЛЕН 10 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 20

ЧЛЕН 11 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 20

ЧЛЕН 12 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 20

ЧЛЕН 13 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 23

ЧЛЕН 14 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 23

ЧЛЕН 15 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 24

ЧЛЕН 16 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 28

ЧЛЕН 17 **И** 18 **НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ** 29

ЧАСТ III: **СПЕЦИФИЧНИ ВЪПРОСИ** 29

ЧАСТ IV: **ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ** 29

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 30

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 32

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 38

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4 44

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5 46

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6 48

ВЪВЕДЕНИЕ

Република България е ратифицирала Рамковата конвенция на Съвета на Европа за защита на националните малцинства (по нататък „Рамковата конвенция“) на 7 май 1999 г. с декларация[1]. Рамковата конвенция е влязла в сила за страната на 1 септември 1999.

Шестият държавен доклад на Република България се изготвя на основание чл. 25, параграф 2 от Рамковата конвенция. Той е подготвен в съответствие с изискванията, залегнали в Плана за държавните доклади[2], които трябва да бъдат предоставени в рамките на Шестия цикъл на наблюдение по Рамковата конвенция за защита на националните малцинства. Докладът е структуриран в две части, съгласно Плана за държавните доклади, като втората част включва разпоредбите на Рамковата конвенция, по които Комитетът на министрите[3] и Консултативният комитет[4] са направили препоръки.

Шестият държавен доклад на Република България обхваща периода от м. май 2024 г. до м. май 2026 г. Информацията, която е предоставена в предходните държавни доклади по Рамковата конвенция и коментари на правителството, по конкретно в отговор на Петото становище на Консултативния комитет[5], се предполага, че вече е известна и не се преповтаря.

Подготовката на Шестия държавен доклад е координирана от Министерството на външните работи. Приноси към подготовката са получени от всички ведомства с отношение към тематиката – Национален съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси (НССЕИВ) към Министерския съвет, вкл. Министерство на вътрешните работи, Министерство на правосъдието, Министерство на образованието и науката, Министерство на здравеопазването, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на културата, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на младежта и спорта, Върховна касационна прокуратура, Национален институт на правосъдието, Национален статистически институт, Съвет за електронни медии и Комисия за защита от дискриминацията. Предоставената от секретариата на НССЕИВ информация е съгласувана с неправителствените организации членки в консултативния орган и съдържа справка за дейностите, които те развиват (*вж. Приложение №3*). Проектът на доклад е консултиран с Националното сдружение на общините в Република България и с Омбудсмана. Документът е публикуван за обществени консултации в раздел

[1] Пълен текст на декларацията: „*Като потвърждава своята привързаност към ценностите на Съвета на Европа и желанието за интеграция на България в европейските структури, Ангажирано с политиката на защита на правата на човека и на толерантност към лица, принадлежащи към малцинства, и тяхното пълноценно интегриране в българското общество, Народното събрание на Република България декларира: Ратифицирането и прилагането на Рамковата конвенция за защита на националните малцинства по никакъв начин не дава право на дейност, нарушаваща териториалната цялост и суверенитета на единната българска държава, нейната вътрешна и международна сигурност*."

[2] Вж. Док.https://rm.coe.int/acfc-2022-002-6th-cycle-outline-for-state-reports-2769-4106-6758-v-1/1680a73892 .

[3] Вж. Док. CM/ResCMN(2026)4.

[4] Вж. Док. ACFC/OP/V(2024)2.

[5] Вж. Док. GVT/COM/V(2024)003.

„Обществено обсъждане“ на страницата на Министерството на външните работи[6] и на страницата на НССЕИВ[7], както и в раздел „Консултативни съвети“ на Портала за обществени консултации[8].

Шестият държавен доклад на Република България отразява следвания национален подход при прилагането на Рамковата конвенция, при отчитане на обстоятелството, че понятието „национално малцинство“ не е определено в националното законодателство. Република България се придържа към разбирането за индивидуални права, които група лица упражняват съвместно, като на българските граждани е дадена възможност сами да заявят своята принадлежност към определена етническа, религиозна или езикова група. Защитата на правата и свободите им се осъществява в съответствие с Конституцията, националното законодателство и поетите от Република България международноправни задължения. Строго се следи за спазването на принципа на недискриминация и осигуряване равнопоставеност на всички граждани пред закона.

Република България прилага Рамковата конвенция спрямо лица с българско гражданство, живеещи на нейна територия и за които са налице едновременно субективни и обективни критерии, съгласно Обяснителния доклад към Рамковата конвенция. Съгласно последното преброяване на населението на Република България, към 7 септември 2021 г., след българската, другите две най-големи етнически групи са турска и ромска, респ. 8,4 % и 4,4 % от населението, а 1,3 % от анкетираните са посочили принадлежност към други етнически групи. Окончателните данни от етно-културните характеристики на населението съгласно Преброяване 2021 г. са достъпни онлайн[9].

Закъснение в предаването на доклада

Шестият държавен доклад се представя по-късно от определената дата 1 септември 2025 г. Българските власти припомнят, че един от елементите, който следва да бъде взет предвид при подготовката на държавните доклади е заключителната резолюция на Комитета на министрите по прилагането на Рамковата конвенция по предходния цикъл на наблюдение. Резолюцията по прилагането на Рамковата конвенция за защита на националните малцинства от България[10] (по нататък “Резолюцията”) по Петия цикъл на наблюдение е приета на 4 март 2026 г. Министерството на външните работи информира Съвета на Европа за забавянето и за прогреса по финализирането на Шестия държавен доклад. Българските власти благодарят за проявеното разбиране.

[6] Вж. тук: https://www.mfa.bg/bg/ministerstvo/obshtestveno-obsajdane/aktualno
[7] Вж. тук: https://www.strategy.bg/bg/advisory-boards/news/24408/details
[8] Вж. тук: https://www.strategy.bg/bg/public-consultations/12522
[9] Окончателните данни са достъпни на адрес: https://www.nsi.bg/file/24016/Census2021-ethnos.pdf
[10] Текстът е наличен на адрес:
https://search.coe.int/cm#{%22CoEIdentifier%22:[%2209125948802acda9%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]}

ЧАСТ I: ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА ОТНОСНО РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПЕТИЯ ЦИКЪЛ НА МОНИТОРИНГ И ОТНОСНО РКЗНМ

Публикуване на становището на Консултативния комитет и Резолюцията на Комитета на министрите от Петия цикъл

Становището на Консултативния комитет от Петия цикъл и свързаната с него резолюция на Комитета на министрите са публикувани:

- на страницата на Портала за обществени консултации, раздел Консултативни съвети, секцията на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (НССЕИВ) на адрес: https://strategy.bg/bg/advisory-boards/12/view/7716/section

- на страницата на Националното сдружение на общините в Република България на адрес: https://www.namrb.org/bg/aktualno/savetat-na-evropa-prie-rezolyutsiya-s-preporaki-kam-balgariya-po-ramkovata-konventsiya-za-zashtita-na-natsionalnite-maltsinstva-19728

Други мерки за повишаване на осведомеността

Членовете на НССЕИВ, институции и неправителствени организации (НПО) са уведомени за всички етапи от всички цикли за наблюдение по Рамковата конвенция за защита на националните малцинства.

Вътрешни последващи дейности, организирани включително съвместно със Съвета на Европа

Становището на Консултативния комитет от Петия цикъл и свързаната с него Резолюция на Комитета на министрите са обсъдени от НССЕИВ.

По време на отчетния период (м. май 2024-м. май 2026 г.) са осъществени дейности в над 60 общини по линия на съвместната Програма на Съвета на Европа и Европейската комисия – ROMACT. В рамките на кампанията на Съвета на Европа „*Opre Roma: Отстояване на достойнството и правата!*“, посветена на отбелязването на ромската история и култура и на приноса на ромите за европейското културно и историческо наследство, НССЕИВ организира следните събития:

- Откриване на изложба „*Ромската литература и култура, част от богатството на българската култура*“, открита на 8 април 2025 г. в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в София;
- Тържествено събитие под наслов „*С памет за миналото, с надежда за бъдещето*“, проведено на 29 април 2026 г. съвместно със 75-то Основно училище „Тодор Каблешков“, гр. София.

ЧАСТ II: ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПЕТИЯ ЦИКЪЛ

ЧЛЕН 3 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Персонален обхват на прилагането на Рамковата конвенция

§ 6 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 14 от Петото становище на Консултативния комитет:

Позицията на българската страна относно персоналния обхват на Рамковата конвенция е надлежно изяснена в предходните цикли на наблюдение (*Вж. всички държавни доклади на Република България и коментари на правителството по становищата на Консултативния комитет*).

ЧЛЕН 4 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Правна и институционална рамка за защита от дискриминация

През м. октомври 2025 г. институцията на Омбудсмана на Република България е реакредитирана за нов пет годишен период като национална правозащитна институция със Статут „А“ по Парижките принципи на ООН.

През м. март 2026 г. Народното събрание прие изменения в Закона за защита от дискриминация. С тях се въвеждат разпоредбите на две европейски директиви[11] относно стандартите за органите по въпросите на равнопоставеността. С промените се укрепва дейността на Комисията за защита от дискриминация, гарантирайки повисоката степен на нейната независимост и свобода от външно влияние при изпълнението на правомощията и процедурите за действие при нарушения. **Измененията са в съответствие с отправената препоръка на Консултативния комитет в** § 54, **свързан с предоставяне на функционален имунитет на членовете на Комисията за защита от дискриминация**. Също така се актуализира размерът на санкциите при установени нарушения, което допринася за разгръщането на пълния потенциал на Комисията и още по-ефективно противодействие на дискриминацията.

§ 1 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 9 от Петото становище на Консултативния комитет:

През октомври 2024 г. е обнародван Законът за изменение и допълнение на Закона за гражданската регистрация, въвеждащ улеснения при регистрацията по постоянен и

[11] Директива (ЕС) 2024/1499 на Съвета от 7 май 2024 година относно стандартите за органите по въпросите на равенството в областта на равното третиране на лицата, независимо от тяхната раса или етнически произход, равното третиране на лицата по въпросите на заетостта и професиите, независимо от тяхната религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, равното третиране на жените и мъжете по въпросите на социалното осигуряване и достъпа и предоставянето на стоки и услуги, и за изменение на директиви 2000/43/ЕО и 2004/113/ЕО (ОВ, L, 2024/1499 от 29.05.2024 г.);
Директива (ЕС) 2024/1500 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 година относно стандартите за органите по въпросите на равенството в областта на равното третиране и равните възможности на жените и мъжете в областта на заетостта и професиите и за изменение на директиви 2006/54/ЕО и 2010/41/ЕС (ОВ, L, 2024/1500 от 29.05.2024 г.).

настоящ адрес на граждани, които нямат възможност да предоставят изискуемите документи, като документ за собственост или за ползване на имота за жилищни цели, както и други документи, удостоверяващи собствеността.

Съгласно промените, кметът на общината определя т.нар. „служебен адрес“, който е адрес на недвижим имот-общинска собственост за извършване на служебна адресна регистрация по постоянен и настоящ адрес. Гражданите, адресно регистрирани на служебен адрес, могат да се снабдят с документ за самоличност. От своя страна, общините предоставят информация за условията и необходимите документи, във връзка със служебната регистрация и оказват съдействие на всички нуждаещи се лица, съгласно действащото законодателство.

След влизането в сила на промените е публикувана информация на сайтовете на общините за задълженията на лицата, регистрирани на служебен адрес съгласно Закона за българските лични документи, уведомяват се и съответните кметства към общините. Изготвени са информационни материали, които се разпространяват сред населението, като по места здравните медиатори също съдействат за уведомяване на гражданите. Някои общини (Никола Козлево, Луковит, Попово, Каспичан, Борово, общините в област Плевен), посочват, че в резултат на въведените промени, се наблюдава подобряване на достъпа до кандидатстване за общински жилища и социални услуги.

По отношение на броя на издадените лични документи след нормативните изменения, от 6 януари 2025 г. (*дата на влизането в сила на разпоредбата*) до месец май 2026 г. броят на българските лични документи, издадени на служебен адрес в цялата страна, е общо 3931. Най-много от тях са издадени в Област София (846), Област Благоевград (836) и Област Кърджали (499).

§ 7 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 16 от Петото становище на Консултативния комитет:

В рамките на НССЕИВ е създадена устойчива система за взаимодействие между националните институции, областните администрации, общинските органи и гражданския сектор. Надградени са координационните механизми и засилване на партньорския подход на всички равнища на управление. Съществен е приносът на областните съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси, в чийто състав са включени представители на местната власт, териториалните структури на държавната администрация, както и неправителствени организации. Този формат на работа създава условия за регулярен диалог, идентифициране на конкретни местни потребности и координирано прилагане на мерки, съобразени със спецификата на отделните региони.

След приемането от Министерския съвет на Националния план за действие за периода 2024-2027 г. за изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 г. общините одобриха своите планове за действие за посочения период.

Мониторингът на изпълнението на Стратегията през 2024 г. и 2025 г. показва, че се запазва тенденцията към интегриран подход при прилагането на политики в ключови

области като образование, здравеопазване, заетост и жилищни условия. Налице е устойчивост на предприетите мерки, включително чрез разширяване на мрежата от образователни и здравни медиатори, прилагане на комплексни програми за социално включване и засилване на партньорството между институции, общини и неправителствен сектор. Отчита се и подобряване на координацията при планирането и финансирането на мерките, включително чрез използване на средства от държавния бюджет и европейските фондове, като Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021–2027 г. и Програма „Развитие на регионите“ 2021–2027 г. (*вж. информацията, предоставена по чл. 12 и чл. 15*).

Повишаване на осведомеността относно средствата за правна защита

§ 7 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 15 от Петото становище на Консултативния комитет:

Към министъра на правосъдието действа специализирано Национално бюро за правна помощ (Бюрото), което има определен самостоятелен бюджет. В периода 2020-2025 г., 139 000 души са получили безплатни правни консултации и защита на правата си по наказателни, граждански и административни производства. През 2025 г. българското правителство увеличи с 50% финансирането на дейности по Закона за правната помощ, които средства са насочени към защитата на правата на българските граждани с най-ниски доходи. Средно на година Бюрото постановява между 30 000 и 33 000 решения по молби за заплащане на служебни защити.

Националното бюро за правна помощ участва в осъществяването на проект „*Подобряване на достъпа до правосъдие на лица, живеещи под прага на бедност със специален фокус върху жени, деца и ромска общност*“, финансиран по Норвежкия финансов механизъм, както и Партньорска инициатива „Равен достъп до правосъдие“. При изпълнение на проекта за периода ноември 2024 г. – април 2025 г. са извършени следните дейности:

- Проведени са 251 бр. информационни сесии с лица, живеещи в отдалечени и изолирани райони, където те са информирани за правата, достъпа до правна помощ и правосъдие и механизми за защита срещу дискриминация и насилие;
- 12 ромски медиатори, адвокати и други професионалисти са преминали обучение относно правата на човека, функционирането на институциите и системата за правна помощ в България, ролята на ромския медиатор за осигуряване на равен достъп до правна помощ и правосъдие;
- Разработени са Правила и Етичен кодекс за работа на ромските правни (общностни) медиатори;
- Правни консултации са получили 500 жени, деца и представители на лица, принадлежащи към ромската етническа група и лица в уязвима ситуация;
- Изготвени и обявени са 7 бр. онлайн публикации относно проекта, неговото изпълнение и резултати.

Бюрото води Национален регистър за правна помощ на адвокатите, определени да осъществяват правна помощ по съдебни райони на съответните окръжни съдилища. В

допълнение, към адвокатските колегии в страната са разкрити Регионални центрове за консултиране с цел да се облекчи достъпа до правосъдие на физически лица от уязвими социални групи от съответния район, чрез ползване услугите на адвокати. Общият брой на регионалните центрове е 27, а през 2025 г. са открити още 4 към Адвокатските съвети в Бургас, в Добрич и в Сливен – в гр. Котел и гр. Нова Загора.

На всеки лишен от свобода е осигурен достъп до нормативни актове, право на среща със защитник по всяко време на денонощието, право на телефонен разговор със защитник по всяко време на деня, възможност за провеждане на телефонен разговор със защитник в случай, че лишените от свобода не разполагат със средства в личната си сметка, възможност за среща с прокурор, наблюдаващ законността на извършваните дейности в затвора. В местата за лишаване от свобода се реализират множество специализирани програми, насочени към овладяване на агресията и ре-социализацията на лицата. Съобразно техните специфични нужди и потребности е осигурена възможност и за повишаване на образованието им, посредством професионално обучение в училища към затворите под ръководството на Министерството на образованието и науката и Министерството на правосъдието. На завършилите курсовете се връчват сертификати, а времето на обучение се зачита за работни дни.

Обучение на служителите в държавните институции

Информация за обучителните дейности, организирани от Националния институт на правосъдието се съдържа в Приложение № 2.

Информация за обученията на полицейските служители е предоставена в отговора по чл. 6 на Рамковата конвенция.

Повишаване на осведомеността относно мандатите на Комисията за защита от дискриминация и Институцията на Омбудсмана

Институцията на Омбудсмана, съвместно с Агенцията за основните права на ЕС, проведоха обмяна на добри практики със Защитника на правата на Френската република с оглед подобряване на осведомеността на лицата, самоопределящи се като принадлежащи към ромската етническа група. Проучени бяха конкретни механизми за подобряване на комуникацията и предоставянето на информация във връзка с различни категории права.

През 2025 г. Омбудсманът продължи практиката на изнесени приемни в малките населени места с цел директна комуникация с местните общности, в т.ч. и ромската. Проведени са 9 изнесени приемни, в рамките на които специален фокус за лицата, принадлежащи към ромската етническа група.

Институцията на Омбудсмана провежда ежегодни кампании на отворените врати за лицата, представляващи ромската етническа група, в рамките на които се проведени срещи с детски омбудсмани (Асоциация „Амалипе“), мрежата на ромските жени (РОМАКТ), местни ромски организации.

Изработен е информационен материал относно правата на ромите и възможностите за тяхната защита на ромски език и предстои неговото разпространение. През 2025 г. Омбудсманът подписа Меморандум за сътрудничество с Българската телеграфна агенция (БТА), който допълва комуникационната политика на институцията с използване мрежата на националните пресклубове на БТА за разпространение на информация относно правата на човека сред по-малките местни общности. БТА публикува ежедневно материали относно практиката на Омбудсмана във връзка със защита правата на различните общности и социални групи.

Комисията за защита от дискриминация (КЗД) организира национални кампании за повишаване на обществената информираност относно защитата от дискриминация. КЗД има добро партньорство с Българско национално радио и Българска телеграфна агенция, които популяризират нейната дейност. Последното дава възможност на българските граждани да се запознаят с възможностите за защита от дискриминация и неравно третиране. Регионалните представители на КЗД целогодишно провеждат информационни срещи с представители на общинските директори на училища, детски градини и социални домове, представители на читалища, детски педагогически стаи, регионални управления на образованието, НПО и други.

През 2025 г. са реализирани шест информационни кампании в градовете Враца, Бургас, Стара Загора, Велико Търново, Пловдив и Шумен, чиято цел е обучение на специалисти по отношение правата и принципите по Хартата на ЕС за основните права. Изготвени са брошури във връзка с Хартата, които са насочени към работодатели и към целевата общност, за да бъдат осведомени за правата си и механизмите за тяхната защита, съгласно законодателството.

От юни 2025 г. председателят на КЗД организира открити приемни извън столицата, в рамките на които се провеждат срещи с представители на държавни органи и организации и се обсъждат актуални проблеми, свързани с дискриминационни практики, в т.ч. по отношение на достъпа до качествено образование и здравеопазване, до пазара на труда. През 2025 г. КЗД предприе действия и за провеждане на директни срещи с представители на ромската общност по места, в които бяха представени консултации по справяне с актуални проблеми.

ЧЛЕН 5 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Защита и насърчаване на културата, езика и традициите на лицата, самоидентифициращи се като принадлежащи към етнически, религиозни и езикови малцинствени групи

Министерството на културата чрез своите програми в различни области (културно наследство, сценични изкуства, любителско творчество, библиотечно дело и издателска дейност) ежегодно предоставя равен достъп и участие в културния живот. Средствата по програмите се предоставят на конкурсен принцип, като за тях кандидатстват държавни, общински и частни организации, които работят в сферата на културата. По програмите за библиотечно дело през периода 2024-2026 г. са реализирани 2 000 проекта на приблизителна стойност от 2,04 млн. евро. По

програмата за подкрепа на издателската дейност през периода 2024-2026 г. са реализирани 276 проекта на стойност 409 000 евро.

В помощ на кандидатстващите се провеждат информационни кампании. В сферата на образованието по изкуства и култура приемът на ученици се осъществява чрез гарантирането на равен достъп. Учениците получават стипендии за постигнати образователни постижения, за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на отпадането, за подпомагане на ученици с трайни увреждания и за ученици без родители. На ученици от училищата по изкуства и култура се предоставят специализирани стипендии за деца с изявени дарби, както и еднократно финансово подпомагане за участие в майсторски класове и курсове. Програмите на МК за сценични изкуства са общо за всички кандидати.

Средствата по схемите за финансиране, администратор на които е Изпълнителна агенция „Национален филмов център“, се предоставят на конкурсен принцип, като кандидати по тях могат да бъдат частни организации, които работят в сферата на културата. През последните години, сред подкрепените от Изпълнителната агенция проекти, са:

- игралният филм „Моето щастливо семейство“, с прод. „Джинджър лайт“ ЕООД, който е проект на турски език, на български режисьор от турски етнически произход, с одобрена сума за финансиране в размер на 352 791 евро;

- проект за късометражен игрален филм „Спри колата“, с прод. „Атик Филмс“ ЕООД, режисьор от Република Северна Македония, с българско гражданство, подкрепен през 2025 г. със сумата от 38 346 евро;

- 5-ти Международен фестивал на етнографското кино „ОКО“ (2024 г.), който показва етнографски и антропологични, документални и игрални филми на малки и големи народи, общности, жители на села и градове. Традиционно фестивалът се провежда в България и в Украйна и е подкрепен със сумата от ок. 20 451 евро.

Министерството на културата финансира проекти в областта на движимото културно наследство и визуалните изкуства. Общата стойност на средствата по финансиращи програми за 2024 г. възлиза на ок. 997 000 евро. Общият брой бенефициенти по тези сесии е 139.

§ 2 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 10 от Петото становище на Консултативния комитет:

Националният фонд „Култура“ предоставя безвъзмездна финансова помощ на проекти в сферата на изкуствата и културата на конкурсен принцип. За отчетния период са реализирани:

Код	**Отпусната сума на проекти, финансирани по регулярните програми на НФК за** 2024 **г. и** 2025 **г.**	**Брой проекти**

Код 1 - Проект, подаден от организация, самоидентифицирала се като ромска	13 873 евро	2
Код 2 - Проект с дейност(и) с ромска общност	28 852 евро	4
Код 3 - Проект с дейност(и) с турскоезична общност	13 037 евро	2
Код 4 - Проект с дейност(и), насочени към множество етнически общности	24 278 евро	3
Код 5 - Проект с дейност(и) с влашка общност	6 391 евро	1
Общо	86 431 евро	12

Най-много средства са отпуснати на проекти с дейност(и), насочени към лица, принадлежащи към ромската етническа група, следвани от проекти с дейност(и), насочени към множество етнически общности. Броят на проектите по тези кодове също е най-голям - съответно 4 проекта с дейност(и) с ромски общности и 3 проекта с дейност(и) с множество етнически общности.

Разпределението на проекти по регулярните програми на НФК за 2024 и 2025 г. е следното:

Програма	**Брой проекти**	**Отпусната сума**
Разпространение 2024	3	18,731 евро
Създаване и/или разпространение 2025	3	20,707 евро
Любителско изкуство 2024	4	26,587 евро
Любителско изкуство 2025	2	20,408 евро
ОБЩО:	12	86,433 евро

Най-многобройни са проектите, финансирани по програма „Любителско изкуство“ 2024 г. на стойност 26 587 евро, следвани от тези по програмите „Разпространение“ 2024 г. и „Създаване и/или разпространение“ 2025 г. При агрегиране на данните, водещата роля на програма „Любителско изкуство“ във фокусния период м. май 2024 – м. май 2025 г. е ясна, подчертавайки функцията ѝ като основен инструмент за насърчаването на културния живот на етническите общности в Република България.

Другият основен извод от данните е, че програмите „Разпространение“ и „Създаване и/или разпространение“ също са ключов проводник за културното участие на български граждани, принадлежащи към различни етнически общности. Тези програми предоставят нужния финансов ресурс именно за некомерсиално разпространение на културни продукти в населени места с ограничен достъп до култура.

В културните календари на общините са утвърдени и се изпълняват дейности, с които се популяризират традициите, културата, религията и езика на лицата, принадлежащи към етническите групи, и се насърчава тяхното по-нататъшно развитие и разпространение. Дейностите се изпълняват от културни институции, като са създадени условия за активен диалог между представителите на различните етноси. В училищата се провеждат извънкласни дейности и езикови беседи. Редица общини (напр. Берковица, Вълчи дол, Долни чифлик, Венец) отделят ежегодни средства за културни и образователни инициативи, насочени към подкрепа на лицата, принадлежащи към различни етнически групи.

Читалищата са основен фактор в развитието на местната култура, неформално образование и получаване на информация особено в малките общини, в които няма други културни институции и центрове. Традиционно към читалищата са създадени и функционират танцови състави, включително групи за фолклорни танци на етнически групи (турски, ромски и др.). Широко се отбелязват основни празници, на които се канят представители на различни общност, като Ромската нова година, Международния ден на ромите, Международния ден на майчиния език. Деня на толерантността, обществени ифтари по повод Рамазан Байрам и Курбан Байрам, Ашуре и др. В община Трявна е организиран Международен фестивал „Аз избрах България“, под мотото „Различни корени, един дом“, с цел да обедини различни култури и традиции. През отчетния период в община Ябланица е реализиран проект „Free Sprint Art“ – подобряване на междукултурното сътрудничество чрез сценични и екранни изкуства“, финансиран от Министерство на културата.

В районите, в които живеят представители на по-малобройни етнически групи, са установени устойчиви партньорства с общинските власти и културни институции. Традиционни чествания на отделните етноси се организират като общи градски и общински събития. Като добър пример може да се посочат традиционните ежегодни събития: Фестивал на етносите, багрите и Котленския килим (Община Котел), Международен детски фолклорен танцов фестивал „Приятелство без граници” (Община Сливен) и Традиционен фолклорен събор на каракачаните. В Община Видин продължава ежегодно да се реализира богата културна програма с над 700 събития, в които участват представители на различни малцинствени общности. Народните читалища в област Стара Загора организират: фолклорни фестивали на ромската, турската и арменската култура, курсове по традиционни танци, музика и занаяти, празници и възстановки на обичаи. Арменската общност в страната поддържа читалища и организации, които работят за съхраняване на историческата памет, традициите и езика на общността, представители на общините участват в организираните събития.

Финансирането на дейностите се осъществява чрез различни източници: бюджета на културните институции, национални и международни програми, държавни трансфери и общинско съфинансиране. Като добри примери общините посочват напр. Процедура „Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт“ по Програма „Образование“ 2021-2027, която дава възможност на общините да внедрят успешни модели за утвърждаване и развитие на мултикултурното образование и създаване на позитивна нагласа към различните културни идентичности и др. В периода 2018-2025 г. Министерство на културата е програмен оператор на Програма

„Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“, финансирана от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП).

На 30 октомври 2024 г. Министерството на външните работи и Българският дипломатически институт организираха семинар на тема „Заедност на религиите и общностите в България: измерения на публичността и дипломацията с универсална приложимост“[12], който се проведе с участието на религиозни организации, държавни институции, учени и интелектуалци. Сборник с презентациите и изказванията в неговите рамки бе издаден и преведен на английски и арабски езици.

ЧЛЕН 6 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Толерантност и междукултурен диалог

§ 10 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 21 от Петото становище на Консултативния комитет:

Структурата и съставът на НССЕИВ са изяснени подробно в предходни държавни доклади по Рамковата конвенция.

За отчетния период не са правени промени в Правилника за устройството и дейността на НССЕИВ към Министерския съвет (по-нататък „Правилник“). Организацията на работата по отношение на Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030 г.) се извършва посредством експертни работни групи и помощни звена, съгласно чл. 8 от Правилника.

Представители на юридически лица с нестопанска цел, имащи уставни цели и най-малко тригодишна активна обществено полезна дейност, съответстващи на целите на органа, участват като членове на НССЕИВ. Съгласно Правилника членството на юридическите лица с нестопанска цел в Съвета е за срок от 3 години, след което, при желание, се подновява за нов 3-годишен период. На 8 декември 2025 г. е публикувана покана до желаещите юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) да заявят членство в НССЕИВ за периода 2026 – 2028 г.[13]

Информация за инициативите, които се изпълняват от неправителствени организации, членовете на НССЕИВ, е представена в Приложение № 3.

Насърчаване на доверието, взаимното уважение и разбирателство

§ 3 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 11 от Петото становище на Консултативния комитет:

Общините реализират редица инициативи, насочени към насърчаване на доверието, взаимното уважение и разбирателството между различните общности, насърчаване на толерантност и ненасилие, превенция на агресия сред младите хора, домашно насилие и др. Създадени са партньорства с образователни институции – училища, детски

[12] Вж. https://mfa.bg/bg/news/42760
[13] Поканата е публикувана на адрес: https://www.strategy.bg/bg/advisory-boards/news/24381/details

градини чрез осъществяване на съвместни образователни, културни, спортни дейности.

С изпълнение на дейности по превенция и интервенция на тормоза и насилието, както и с отбелязване на Ден на толерантността, Ден на добротата, Ден на търпението и др. се формират положителни нагласи към различията от най-ранна възраст и възпитават в дух на толерантност, формиране на социокултурна компетентност и ефективна социализация. Чрез медийни инициативи, предавания и кампании се насърчава уважението, толерантността и борбата със стереотипите, представят се положителни примери за съжителство, акцентира се върху успешната реализация на личности от различни етноси. Насърчават се партньорствата между институции и неправителствени организации (Фондация „Рома Лом“, Фондация „Работилница за граждански инициативи“, Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“, Фондация „Тръст за социална алтернатива“, Асоциация „Интегро“, Сдружение „Хаячи“, Сдружение „Ромска академия за култура и образование“, Фондация „Подслон за човечеството“, Фондация „С.Е.Г.А. - Старт за ефективни граждански алтернативи“ и др.), които работят за превенция и преодоляване на дискриминацията и утвърждаване на взаимното уважение и разбирателство по отношение на лицата, принадлежащи към различни етнически, религиозни и езикови групи.

Провеждат се разяснителни кампании за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността на децата и учениците. Регионалните представителства на Комисията за защита от дискриминация популяризират на регионално ниво принципите на равенство и толерантност и преодоляване на стереотипи. В същата насока са дейностите, осъществявани от Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни: спортни мероприятия за утвърждаване на толерантни междуетнически отношения, информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност, беседи, инициативи и тренинги с учители, ученици и родители.

Министерството на културата допринася за насърчаването на медийната грамотност чрез Постоянния експертен съвет за медийна грамотност към министъра на културата, създаден със заповед на министъра на културата през 2025 г. Постоянният експертен съвет е консултативно-експертен орган за подпомагане на министъра при осъществяване на правомощията му и за координация между заинтересованите страни по въпросите на националната политика за медийна грамотност. Съветът обединява представители на изпълнителната власт, академични, научни и изследователски звена, частни и обществени медии, организации на гражданския сектор, обществените библиотеки и други културни институти и организации на културните и творческите индустрии. Дейността му е насочена към по-ефективно сътрудничество, структуриран диалог и комуникация между заинтересованите страни, както ограничаването на въздействието на стереотипи и предразсъдъци и към укрепването на междукултурния диалог с участието на представители на различни етнически, религиозни и езикови групи.

Информация за проектите, изпълнявани от Министерството на образованието и науката за насърчаване на толерантност, борба с предразсъдъците и стереотипите е налична в Приложение № 4.

В публикувания на електронната страница на МОН проект на Концепция за промяна на учебните програми, една от основните цели на промяната е засилването на възпитателната функция и развитието на социално-емоционалната интелигентност на учениците. Поставя се по-голям акцент върху формирането на човешки добродетели и граждански ценности. Този акцент пряко се отнася към заявените ефективни мерки за насърчаване на взаимното уважение, разбирателство и сътрудничество между всички лица, независимо от тяхната етническа, културна, езикова или религиозна идентичност.

Обучения на полицията

Обучения на полицаи на първа линия, насочени към работата в мултиетническа среда, се провеждат от много години. Въпросите за правата на човека са част и от ежедневните инструктажи на полицията.

Академията на Министерство на вътрешните работи (МВР) предоставя професионално образование и обучение на служителите в МВР, като за периода м. май 2024 г. до м. май 2026 г. (три учебни години) са проведени следните курсове, включващи в учебните си планове дисциплини, посветени на правата на човека:

- Бакалавърските програми по специалностите „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“ (500 души преминали обучение в редовна и задочна форма за посочения период) и „Гранична полиция“ (34 души преминали обучение в редовна форма) съдържат обучения по „Наказателно право“ и „Права на човека и полицейска етика“;
- В курсовете за професионалното обучение на полицейските служители се преподават учебните дисциплини „Полицейска защита на правата на човека“ и „Полицейска етика“ (126 души преминали обучение). Специално внимание на престъпленията от омраза и говор на омразата се отделя при обучението на разследващите полицаи;
- В магистърската програма по специалността „Защита правата на човека“ се преподават дисциплините „Наказателноправна защита на основните права на човека“ и „Защита от дискриминация в Република България“. По посочената специалност през учебната 2024-2025 г. (с период на обучение от 06.08.2024 г. до 13.11.2025 г.) се дипломира випуск от 30 човека, а през настоящата учебна 2025-2026 г. се обучават 26 души.

От м. март 2024 г. в магистърската програма за „Защита на правата на човека“ в Академията на МВР взимат участие и лектори от ромски произход, с което се задълбочава дейността на полицията в мултиетническа среда.

На сайта на Академията на МВР са публикувани следните четири наръчника за повишаване на капацитета на полицейските служители, работещи в мултиетническа среда, включително в ромски общности: „Създаване на говорни умения и преодоляване на езиковата бариера между полицейските служители и ромското население“, „Права на човека. Законосъобразно прилагане на сила и полицейски правомощия“, „Превенция сред ромското население като жертви на престъпления“ и „Дисциплинарна отговорност на държавните служители в МВР“.

В периода 2023-2025 г. Главна дирекция „Национална полиция“ осъществи проект „Подобряване на координацията и диалога между полицията и ромското общество“ (по линия на Норвежкия финансов механизъм 2014-2022 г. и оперативна програма „Вътрешни работи“), в рамките на който бяха проведени няколко събития с деца и родители за преодоляване на антиромски стереотипи и дискриминация. Обучени са 240 полицейски служители за превенция и разкриване на радикализация, насилствен екстремизъм и говор на омразата, по-специално спрямо ромската общност Разработен е наръчник и други информативни брошури, които се използват в цялата страна. С цел подобряване на условията за прием и диалог на полицията с ромската общности, по места в рамките на проекта са обновени 19 приемни помещения, както и е изградено и едно ново. В заключителното проучване на проекта сред пълнолетните роми е отчетено 13% повишаване на доверието в полицията. Делът на пълнолетните роми, които имат доверие в полицията и нейните служители, е по-висок от делът на тези, които нямат доверие.

В рамките на проект на Главна дирекция „Национална полиция“ на тема „Подобряване ефективността на полицейската дейност в областта на домашното насилие и насилието, основано на пола“ (по линия на Норвежки финансов механизъм 2014-2022 г. и оперативна програма „Вътрешни работи“), осъществен в периода 2023-2024 г., са проведени редица дейности за подобряване на положението на ромското население и повишаване на информираността относно правата. Въведена е автоматизирана информационна система, както и алгоритъм за оценка на риска и идентифициране на жертви.

Статистика от Върховна касационна прокуратура за престъпленията от омраза по членове от наказателния кодекс за периода 2024 г.–2025г. е представена в Приложение № 1.

ЧЛЕН 7 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Свобода на сдружаване

§ 10 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 18 от Петото становище на Консултативния комитет:

Позицията на българската страна относно осигуряването на свобода на сдружаване съгласно Европейската конвенция за правата на човека е надлежно изяснена в предходните цикли на наблюдение. (*Вж. всички държавни доклади на Република България и коментари на правителството по становищата на Консултативния комитет).*

От началото на 2018 г. в Република България се прилага нова административна процедура за регистрация на неправителствени организации, която замени съдебния ред. Тя предвижда облекчен режим, позволяващ регистрация при спазване на формалните законови изисквания. През 2025 г., в сътрудничество със Секретариата на Съвета на Европа, са разработени и публикувани Методически насоки относно регистрационните производства, както и допълнителни практически указания за попълване на регистрационните документи. Методическите насоки са допълнително подобрени през 2026 г. През м. юни 2025 г. са проведени редица обучения за

служителите на Агенцията по вписванията за повишаване на квалификацията и ефективно прилагане на новите разпоредби.

Сравнителен анализ на Министерството на правосъдието за 2025 г., обхващащ информация за всички държави членки на Европейския съюз, ясно показва, че процедурите по регистрация на юридически лица с нестопанска цел в Република България са сред най-либералните.

ЧЛЕН 8 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Свобода на религия

В тази област Резолюцията на Комитета на министрите за Петия цикъл на наблюдение на Рамковата конвенция не съдържа препоръки към Република България.

Позицията на българската страна относно осигуряването на свобода на религия по Конвенцията е надлежно изяснена в предходните цикли на наблюдение.

Към м. май 2026 г. са регистрирани 252 религиозни институции, представляващи всички основни световни религии и редица нови религиозни движения.

ЧЛЕН 9 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Радио и телевизионно излъчване, печатни медии на майчин език

Българското национално радио (БНР) и Българската национална телевизия (БНТ), като национални обществени доставчици, осигуряват медийни услуги за всички граждани на Република България, съдействат за както за развитието и популяризирането на българската култура и българския език, така и на културата и езика на гражданите в съответствие с етническата им принадлежност.

Финансирането на обществените доставчици на медийни услуги се осъществява от субсидия от държавния бюджет, собствени приходи от реклама и спонсорство, както и допълнителни дейности, свързани с радио- и телевизионна дейност. Субсидията от държавния бюджет в приход на бюджета на БНР и БНТ е за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми. Тя се определя на базата на норматив за час програма, утвърден от Министерския съвет. Субсидията от държавния бюджет е също така целева субсидия за придобиване и основен ремонт на дълготрайни активи по списък, ежегодно утвърждаван от министъра на финансите.

Република България не прилага принципа на геоблокиране на своята територия, поради което радио- и телевизионните канали са достъпни за всички граждани в страната. Интернет достъпът до пряко излъчвани радио- и телевизионни канали също е безпроблемен, като голяма част от общините на територията на държавата предоставят безплатен високоскоростен интернет на публични места.

В програма БНТ 1 на обществения доставчик Българска национална телевизия продължава да излъчва всеки делничен ден на рубриката „По света и у нас“ на турски език. Предаването „По света и у нас“ се предоставя онлайн и на украински език от м.

юни 2023 г. на интернет страницата на Българската национална телевизия – bnt.bg. От програмата на БНТ може да бъде изведено следното специализирано съдържание, като следва да се има предвид, че етническата тематика присъства редовно в редица други информационни предавания:

- Седмично едночасово предаване „Малки истории“, в което от 2011 г. се представят различни истории на роми, украинци и др. успешно интегрирани в страната;
- Делничен сутрешен слот „Култура.БГ“, в който в част от епизодите се представят ромската култура като европейско културно наследство.
- Делнично предаване „България в 60 минути“, в което се включват репортажи за големите традиционни празници на етническите общности в България, като Банго Васил, Рамазан Байрам, католически и православни чествания и т.н.
- Документална поредица „България от край до край“, която в периода 2024-2025 г. посветена на бита на етническите групи, живеещи в Северозападна България и Родопите.
- Съдържание за интеграцията на бежанците в България може да се открие в материали в сутрешния блок „Денят започва“ и в седмичните актуално-публицистични предавания „Говори сега“ и „Панорама“.

От програмата на БНР може да бъде изведено следното специализирано съдържание, наред с етническата тематика, която присъства редовно в редица други информационни предавания:

- В програмата на БНР-Радио Кърджали има едночасов информационен блок три пъти на ден – „Програма Радио България на турски език“. Други програми в програмата на БНР-Кърджали включват „След първото кафе“ и „Шарена черга“, които отразяват етническото многообразие в региона.
- В Програма „Христо Ботев“ се излъчва предаванията „Другият до мен“, посветено на различни малцинствени групи и „Гласовете на Земята“, посветено на общностите, изграждащи облика на България.
- В сътрудничество с Организацията на българските евреи „Шалом“, програма „Христо Ботев“ организира национални програми, свързани с отбелязването на Холокоста и спасяването на българските евреи през Втората световна война.
- Регионалните радиостанции в Бургас, Варна, Видин, Пловдив, Стара Загора и Шумен. Специално, Радио Шумен има рубрика „Новите нашенци“, която реализира с неправителствена организация, за да представи историите на чужденци, избрали да живеят и работят в България.
- От месец октомври 2022 г. Българското национално радио разшири уебсайта си със секция на програма „Радио България“ и на румънски език. Програмата представя информационни материали и радиопредавания (подкасти) и на английски, френски, немски, испански, руски, гръцки, сръбски, турски, албански език.

Регионалните новинарски емисии, вкл. специализираните новини на турски език, както и социално-интегративните предавания, излъчвани в програмите на БНР, дават информационна яснота за живота на етническите общности. Системно се отразява техния религиозен и културен календар, приносът им в обществения живот, и в местната власт.

ЧЛЕН 10 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Употреба на майчин език в контактите с администрацията

§ 14 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 22 от Петото становище на Консултативния комитет:

Позицията на българската страна относно употребата на майчин език е надлежно изяснена в първия държавен доклад от 9 април 2003 г. Конституционната и правната рамка, регулираща употребата на официалния език, включително от граждани, за които българският не е майчин език, остава в сила.

ЧЛЕН 11 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Употреба на двуезични обозначения

§ 11 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 19 от Петото становище на Консултативния комитет:

Позицията на българската страна относно употребата на майчин език е надлежно изяснена в предходните цикли на наблюдение (*Вж. всички държавни доклади на Република България в предходните цикли на наблюдение и коментари на правителството по становищата на Консултативния комитет*).

ЧЛЕН 12 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Обучение на преподаватели и насърчаване на разнообразието в училищата

§ 12 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 20 от Петото становище на Консултативния комитет:

Законодателната рамка за осигуряване достъп до образование на деца и ученици, на които майчиния език е различен от българския, е изложена в предходните държави доклади на Република България по Рамковата конвенция.

Позицията на българската страна относно събирането на данни за етническия произход на децата и опасността от т.нар. „сегрегация“ е надлежно изяснена в предходните цикли на наблюдение (*Вж. всички държавни доклади и коментари на правителството по становищата на Консултативния комитет*).

Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в предучилищно и училищно образование – актуални развития

От 2018 г. действа постоянен Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (по нататък „Механизма“), особено значим за част от лицата, принадлежащи към етнически групи. Информация за създадения механизъм се съдържа в Петия държавен доклад на Република България по Рамковата конвенция.

Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ (ГРАО) към Министерството на регионалното развитие и благоустройството предоставя необходимата информация за функциониране на Механизма по определен от Министерството на образованието и науката обхват и структура за децата и учениците в задължителна училищна възраст, които подлежат на обхващане в образователната система. Министерството на образованието и науката осигурява включването на данни от Националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование към Информационната система за реализация на Механизма (по нататък „Информационна система“), като данните са сравнявани с данните от ГРАО за идентифициране на децата и учениците, които са записани, не са записани или са отпаднали от образователната система.

Всяка година до м. ноември екипите за обхват на територията на страната приоритетно прилагат мерки за:

- обхващане и записване на деца в задължителна предучилищна и училищна възраст, които не са записани в детска градина или в първи клас;

- обхващане и включване на децата и учениците, посещавали училище или детска градина през предходната учебна година, но не са записани през настоящата;

- обхващане и включване на децата и учениците, които са посещавали училище или детска градина, но са отпаднали през предходната учебна година.

Регулярно екипите за обхват предоставят информация чрез Информационната система на кметовете на общините за установени нарушения на задълженията на родителите, настойниците/попечителите или лицата, които полагат грижи за детето. В случаите, в които децата не могат да бъдат намерени в продължение на 10 дни на постоянния им адрес, кметовете на общините уведомяват чрез Информационната система съответните началници на регионалните управления на образованието по постоянен адрес за резултатите от проверката.

Ръководителите на екипите във всички области в страната периодично организират работни срещи с членовете на екипите от всички институции, работещи по Механизма за обхват, обсъждат се организационни въпроси с цел постигане на по-добра ефективност при осъществяване на физическите посещения на адрес.

Ежемесечно се провеждат заседания на областните координационни центрове за изпълнение на Механизма с участието на Регионалните управления на образованието, представители на общините, регионалните дирекции за социално подпомагане, представители на Областните дирекции на Министерството на вътрешните работи, представители на районните здравни инспекции и в други области в страната. На срещите се представя информация за актуалната ситуация с обхвата и включването на

деца и ученици на ниво област и на ниво общини, анализират се основните причини за отпадане на учениците и се набелязват мерки за всеки конкретен случай

Провеждат се работни съвещания с директорите на образователни институции във всички области, на които са поставени и обсъдени въпросите, свързани с предстоящите конкретни действия по обхващането и включването на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Участниците в екипите за обхват от образователните институции работят в сътрудничество с всички педагогически специалисти в детската градина/училището по прилагането на комплекс от мерки за обхващане, включване и предотвратяване на отпадането. Осъществяват се системни връзки и съвместни дейности с представителите на местните власти, отдел „Закрила на детето“, дирекция „Социално подпомагане“, МВР. Провеждат се посещения в домовете на учениците и разговори с родителите за ползите и предимствата от посещаване на училище, перспективите, бъдещата реализация, както и социалната интеграция. Ефективно се ползват образователни и здравни медиатори, родителски клубове и множество институционални инициативи с включване на семействата. Реализира се сътрудничество на всички нива – от областните и районните координационни звена до екипите за обхват на терен. Усилията на всички участници в процеса са насочени към намаляване на рисковете от отпадане на децата и учениците и подкрепа на семействата в неравностойно положение.

Статистиката за деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Учебна година	Върнати деца в образователната система	Повторно отпаднали (незадържани) деца	Новоотпаднали деца от образователната система	Баланс
2024/2025	14 328	235	2692	11 401
2025/2026	13 261	281	2826	10 154
Обши стойности за периода 2024-2026	27 589	516	5518	21 555

Функционирането на Механизма зависи и от външни фактори като миграция извън страната. Видно от предоставената статистическа информация, през отделни учебни години е възможно увеличаване на броя на повторно отпаднали или новоотпаднали деца от образователната система. Това е следствие от преместване на семействата заедно с децата в чужбина или в други населени места в страната и след известно време връщане обратно. В някои от случаите при завръщане от чужда държава родителите желаят детето да продължи да посещава училище, но не са взели необходимите

документи за признаване на образованието в чужбина и макар и отделни, има случаи, в които тези деца остават извън образователната система.

Информация за проектите, изпълнявани от Министерството на образованието и науката в областта на приобщаващото образование е налична в Приложение № 4.

Образователни медиатори

От 2018 г. се осигуряват средства за образователни институции с концентрация на лица в уязвима ситуация (детски градини и училища), като допълнителните средства се предоставят спрямо образователния статус на родителите – институции с нисък образователен статус на родителите получават повече средства.

През 2025 г. с промени в Наредбата за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование се осигуряват допълнителни финансови средства за детски градини и училища, в които има концентрация на деца и ученици от уязвими групи. Осъществената промяна цели да подпомогне допълнително финансирането на малките учебни заведения, които ще разполагат с по-значим ресурс за провеждане на социални и образователни политики. За да получат финансиране за образователни медиатори, институциите трябва да са ги назначили и вписали в Националната електронна информационна система.

Към м. май 2026 г. в системата на предучилищното и училищното образование има назначени 1662 образователни медиатори, финансирани със средства от държавния бюджет и/или по проекти.

ЧЛЕН 13 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Обучение и преподаване на майчин език

Не е отправена препоръка по време на Петия цикъл на наблюдение на Рамковата конвенция.

Конституционната и нормативната рамка в областта на предучилищното и училищното образование, включително по отношение на разкриването и функционирането на частни учебни заведения, гарантира спазването на принципите на равнопоставеност, недопускане на дискриминация и приобщаващо образование. Всички образователни институции са длъжни да осигуряват равен достъп до образование и условия за пълноценно участие на всяко дете и ученик в образователния процес.

Нормативната рамка, описваща възможността за създаване и поддържане на частни училища, които предлагат опция за изучаване на чужди езици, е изяснена в Петия държавен доклад на Република България по Рамковата конвенция.

ЧЛЕН 14 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Изучаване на майчин език

§ 4 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 12 от Петото становище на Консултативния комитет:

Нормативната рамка, осигуряваща изучаването на майчин език от деца и ученици, за които българският език не е майчин, е непроменена. По отношение на препоръката от Петото становище на Консултативния комитет за „насърчаването преподаването и изучаването на езиците на лицата, принадлежащи към малцинствени групи“, позицията на страната е изложена във всички държави доклади на Република България по Рамковата конвенция, както и коментарите на правителството по становищата на Консултативния комитет.

С Постановление № 25 на Министерски съвет от 22 април 2024 г. са одобрени допълнителни трансфери по бюджетите на общините за закупуване и на безплатни учебни комплекти за безвъзмездно ползване за учениците, които изучават учебния предмет майчин език – турски език.

От учебната 2024 – 2025 година за безвъзмездно ползване за учениците, които изучават учебния предмет майчин език се закупуват учебни комплекти за I клас, за II клас, за III клас, за IV клас, за V клас, за VI клас и за VII клас по учебния предмет майчин език – турски език. Предвидени са и допълнителни средства за закупуване и на електронно четими учебници.

Брой на учениците от I клас до XII клас във всички училища, изучаващи майчин език – турски език и майчин език – арменски език за учебната 2024 – 2025 година и за учебната 2025 – 2026 година е:

През учебната 2024 – 2025 година:	
Майчин език:	Брой ученици:
Турски език	3368
Арменски език	111
През учебната 2025 – 2026 година:	
Майчин език:	Брой ученици:
Турски език	2925
Арменски език	110

Следва да се има предвид, че обучението по майчин език не изключва наличието на лица, изучаващи горепосочените езици по други програми (напр. като чужди) като част от основното, средно и висше образование.

ЧЛЕН 15 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

Политическо представителство и участие

Съгласно Конституцията, официалният език е българският (чл.3), а Изборният кодекс регламентира предизборната кампания да се води на български език (чл. 181, ал. 2).

Целта на разпоредбите на Изборния кодекс е да гарантира правото на всеки гражданин да изпраща или получава политически послания при спазване на принципите на недискриминация и равнопоставеност по време на предизборна кампания, които да достигнат до всички български граждани.

Ефективно участие в социално-икономическия живот

§ 15 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 23 от Петото становище на Консултативния комитет:

Съгласно изследване на Агенцията на ЕС за основните права, публикувано през 2025 г.[14], Република България е на първите места сред изследваните държави, що се отнася до потенциала за постигане на целите в най-широк обхват, заложени на ниво ЕС по отношение на справянето с бедността и социалното изключване, образованието и заетостта. По данни на изследването през 2024 г. в България 62% от ромите са посочили, че имат платена работа (при обща цел на ЕС от 60% за 2030 г.) и 49% от ромските жени са посочили, че имат платена работа (при обща цел на ЕС от 45% за 2030 г.).

По данни на Агенцията по заетостта, безработните български граждани, самоопределили се като роми, които са започнали работа през периода януари 2024 г. – май 2026 г. са както следва:

Безработни, самоопределили се като роми, започнали работа чрез посредничеството на бюрата по труда			
	2024 г.	2025 г.	януари-май 2026 г.
Субсидирана заетост	4 538	3 879	551
Несубсидирана заетост	13 275	12 201	4985

По-ниският брой на включените в заетост безработни, самоопределили се като роми през 2025 г. в сравнение с 2024 г., в известна степен може да се обясни с по-малкия брой безработни, самоопределили се като роми, регистрирани в бюрата по труда. В сравнение с 2024 г. средномесечният брой на регистрираните в бюрата по труда безработни, самоопределили се като роми намалява с 982 лица, като темпът на намаление на броя на регистрираните роми (-3.4%) е същият като темпа на намаление на общия брой безработни за същия период.

Съществен принос за подобряване на интеграцията в областта на заетостта имат проектите, финансирани със средства от Европейския съюз. Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021–2027 г. подкрепя изпълнението на операции, насочени към

[14] Изследването е на тема „Rights of Roma and travellers in 13 European countries – perspectives from Roma survey – перспектива“ и достъпно на адрес:
https://fra.europa.eu/en/publication/2025/roma-survey-2024

предоставяне на обща и целева подкрепа за лица в уязвима ситуация с цел насърчаване на социалното включване и пълноценното им участие в обществения и икономическия живот.

Трудови медитори

През 2025 г. в бюрата по труда са работили 80 трудови посредници – ромски медиатори (за сравнение – през 2021 г., медиаторите са 73). Тяхната дейност се финансира от държавния бюджет за активна политика на пазара на труда по Национална програма „Активиране на неактивни лица“. В своята дейност през 2025 г. те са подкрепени от 81 младежки медиатори, както и от около 140 специалисти по активиране, наети по компонент „Активиране“ по проект „Започвам работа“ по програма „Развитие на човешките ресурси“. През 2025 г. ромските медиатори са активирали 8 172 лица от ромски произход и са провели 520 срещи с ромски лидери, неправителствени организации и социални партньори и 1 732 срещи с работодатели за насърчаване на заетостта на ромите.

Информация за проектите, реализирани за насърчаване на заетостта е представена в Приложение № 5.

Здравни медиатори

Министерството на здравеопазването реализира и подкрепя редица мерки, насочени към подобряване на здравния статус и достъпа до здравеопазване на лица в уязвима ситуация от населението, включително ромската общност. Предприети са мерки в изпълнение на приоритет „Здравеопазване“ от Националния план за действие за периода 2024–2027 г. към Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021–2030 г., които допринасят за подобряване на цялостното благосъстояние и качеството на живот на засегнатите групи. Те включват осигуряване на достъп до първична и специализирана медицинска помощ чрез мобилни медицински екипи в отдалечени общности, провеждане на здравно-образователни кампании, насочени към превенция на социално значими заболявания, повишаване на здравната култура и информираността относно здравните права, както и подкрепа и развитие на мрежата от здравни медиатори, които играят ключова роля за улесняване на достъпа до здравни услуги.

Информация за дейността на здравните медиатори е представена в Приложение № 6.

Предприети мерки за подобряване на жилищните условия

§ 5 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 13 от Петото становище на Консултативния комитет:

Данните на НССЕИВ за 2025 г. показват, че в значителна част от общините е налице подобрение на жилищната среда и инфраструктурата.

В част от общините вече се прилагат или планират действия за установяване на реалния устройствен и имуществен статут на съществуващите жилища и квартали, включително чрез геодезическо заснемане, анализ на собствеността върху земята, изработване или актуализиране на подробни устройствени планове, създаване на

кадастрална основа и търсене на възможности за удостоверяване на търпимост на постройки, когато са налице законовите предпоставки.

Като добри примери могат да бъдат посочени:

Община Гоце Делчев и община Кресна, където ромското население живее при сравнително добри жилищни условия с осигурен достъп до електроснабдяване, водоснабдяване и канализация, както и реализирани дейности по благоустрояване и поддържане на инфраструктурата. В община Гоце Делчев е осъществен и проект за социални жилища, който предоставя възможност за временно настаняване на лица в уязвима ситуация.

Община Пещера, където се прилага програма „Регулация и жилищни условия", насочена към регулация и узаконяване на квартали извън регулация, на Фондация „Тръст за социална алтернатива“.

Общини Сатовча и Симитли, където се отчита добра степен на интеграция, както и сравнително добро състояние на жилищния фонд. В редица общини, включително Суворово, Родопи, Петрич и Сандански, се предприемат действия за развитие на техническата инфраструктура и узаконяване на съществуващи жилищни постройки, което създава предпоставки за устойчиво подобряване на жизнената среда. В резултат на подобряване на икономическото положение на част от ромските домакинства, особено на работещите в чужбина, се наблюдава процес на закупуване на жилища извън традиционните компактни квартали и постепенно интегриране в други части на населените места.

В периода юни 2025 г.- юли 2027 г. се реализира проект „Home Equals – Подобряване на жилищните условия в незаконни квартали“. Проектът се реализира в Общините Кюстендил и Берковица и цели даване на статут на жилища, подобряване на базовата инфраструктура и създаване на устойчив модел за социална интеграция и развитие на засегнатите общности. Той е част от глобалната кампания Home Equals, насочена към подобряване на условията на живот в незаконни квартали по света.

Община Кюстендил вече има одобрен Подробен устройствен план на кв. „Изток“ и е в процес на издаване на удостоверения за търпимост на жилища в квартала. В рамките на проекта двама жилищни медиатори ще окажат съдействие на местни жители да преминат през тази процедура. В допълнение ще се осигурят средства за изработване на Проект за ВиК мрежа на няколко улици с обща дължина 800 м, с което ще се подпомогне осигуряването на достъп до чиста вода за около 100 домакинства (над 400 души). Кюстендил е с пример за успешен модел на узаконяване и модернизиране на инфраструктурата в неурегулиран квартал.

Община Берковица започва процеса от самото начало. С изготвянето на план за уличната мрежа в кв. „Раковица“ ще се открият възможности за изграждане на ВиК, електричество и улично осветление в квартала, както и за придобиване на законна собственост за около 800 жилища. Проектът ще използва опита и добрите практики от кв. “Изток” в Кюстендил, за да мултиплицира целия процес на планиране, регулация, изграждане на инфраструктура и социално приобщаване.

В хода на изпълнение на проекта „Home Equals – Подобряване на жилищните условия в незаконни квартали“, през м. април 2026 г. е организирано работно посещение в

Румъния с участието на българска делегация от представители на националните и местни власти. Целта на посещението е обмен на опит, обсъждане на реални политики и практически решения в областта на жилищната политика и социалното включване.

В допълнение, по Програма „Развитие на регионите" 2021-2027 г., съфинансирана със средства от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), са заложени средства в размер на 1,8 милиарда евро за инфраструктурни инвестиции с фокус върху територията на градските общини в страната.

Друга относима информация

На 12 февруари 2026 г. темата за жилищното настаняване на ромите е обсъдена на заседанието на Комисията, подпомагаща НССЕИВ при формулирането, прилагането и мониторинга на Националната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 – 2030 г.). В заседанието взеха участие и организации с експертиза по темата, които не са членове на НССЕИВ: Фондация „Тръст за социална алтернатива", Асоциация „Интегро", както и представители на Столична община.

На 17 март 2026 г. се проведе Форум „Достоен дом, сигурно бъдеще: Жилищните условия като ключов фактор за правата на детето", организиран в рамките на Съвместната програма на Европейската комисия и Съвета на Европа ROMACT, в партньорство с НССЕИВ към Министерския съвет. Представители на национални и местни власти, организации на гражданското общество, международни организации и представители на ромската общност обсъдиха темата за жилищната несигурност и отражението ѝ върху правата на детето, като бяха изведени добри практики в областта[15].

Премахване на незаконни постройки

Сгради, построени без необходимите разрешителни, представляват значителна заплаха за безопасността на обитателите си и не отговарят на никакви градоустройствени, пожаробезопасни или санитарни изисквания, поради което следва да бъдат премахнати. Процедурата се извършва в пълно съответствие със законовите процедури, прилагани за всички незаконни постройки, без дискриминация срещу тези, които са ги построили или живеят в тях. Спазват се всички законови процедури и те не се различават от тези в други държави-членки на Европейския съюз и на Съвета на Европа. При евентуални, жалби съдилищата, както и административните органи, разглеждат съответствието на мерките с международните стандарти и стриктно прилагат принципа за пропорционалността, залегнал в Административнопроцесуалния кодекс.

Обитателите на сградите се уведомяват предварително и надлежно се информират за премахването им. Преди да се пристъпи към премахване на незаконни постройки обитателите се уведомяват по надлежния ред и се информират за приложимите процедури и възможности за подкрепа. Когато са налице законови предпоставки, в рамките на наличния общински жилищен фонд и съгласно приложимото законодателство може да бъде предложено алтернативно настаняване. Българските институции предоставят и подкрепа на засегнатите лица чрез социални услуги,

[15] https://coe-romact.org/sites/default/files/National%20Forum%20-%20Key%20Takeaways.pdf

медицинска помощ и възможности за заетост, съобразени с техните индивидуални нужди.

ЧЛЕН 16 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

§ 9 от Резолюцията на Комитета на министрите и § 17 от Петото становище на Консултативния комитет:

Вж. информацията по чл. 4 относно законовите промени и въвеждането на „служебен адрес“.

ЧЛЕН 17 И 18 НА РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ

От 31 март 2024 г. Република България е пълноправен член на Шенгенското пространство по въздух и вода, а от 1 януари 2025 г. - и по суша.

Министерството на вътрешните работи улеснява контактите между жителите в граничните райони на Република България с Република Сърбия чрез разкриването на временни ГКПП във връзка с провеждането на съвместни събори. Годишно се провеждат между 5 и 6 събора, основно в периода юни-септември.

В ход са преговори със сръбската страна за изграждане на нов ГКПП между двете държави в близост до ГКПП Калотина – Градина, с цел облекчаване на преминаването през границата на жителите от пограничните райони, които работят на територията на другата държава. Предложението е новият ГКПП да бъде със сезонна ангажираност и да е предназначен за преминаване на лица и леки автомобили.

По инициатива на туристическо дружество „Осогово“ – гр. Кюстендил, с участници от Република България, Република Сърбия и Република Северна Македония, се осъществява и традиционно изкачване на пирамида 106 (България), където се събират трите граници.

ЧАСТ III: СПЕЦИФИЧНИ ВЪПРОСИ

Към момента на подготовка на Шестия държавен доклад не са постъпили въпроси.

ЧАСТ IV: ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Приложение № 1 – Статистика на ВКП за престъпленията от омраза за периода 2024 г. – 2025 г.

Приложение № 2 – Информация за обучителните дейности на НИП

Приложение № 3 – Информация за дейността на неправителствените организации, членуващи в НССЕИВ

Приложение № 4 – Информация за проектите, изпълнявани от МОН в областта на приобщаващото образование и превенция на дискриминацията

Приложение № 5 – Информация от МТСП за проектите за насърчаване на заетостта сред ромите

Приложение № 6 – Информация от МЗ за дейността на здравните медиатори

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

СТАТИСТИКА НА ВЪРХОВНА КАСАЦИОННА ПРОКУРАТУРА ЗА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ОТ ОМРАЗА ПО ЧЛЕНОВЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС ЗА ПЕРИОДА 2024 Г. –2025 Г.

Считано от 01.01.2022 г. информацията за престъпленията, съдържащи дискриминационен елемент, включително и такива, извършени от омраза, се събират и обобщават съобразно признаците, мотивирали извършването на престъпленията с дискриминационен елемент.
Информацията за образуването, движението и резултатите по преписките и наказателните производства, касаещи разследване на престъпления, извършени по расистки или ксенофобски подбуди, въведени като квалифициращи признаци в отделни състави на Особената част на НК като: убийство, причиняване на телесна повреда; отвличане; противозаконно лишаване от свобода, принуда; закана; следене; обида; престъпления против равенството на гражданите; престъпления против изповеданията; престъпления против трудовите права на гражданите; противозаконно унищожаване или повреждане на чужда движима или недвижима вещ; престъпления, извършени по общоопасен начин или с общоопасни средства, за периода 01.01.2024 г. — 31.12.2025 г. и 1-во тримесечие на 2026 г. е следната:

I. **За** 2024:

1. По чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 2 (причиняване телесна повреда по расистки подбуди): наблюдавани - 7 ДП (Досъдебни производства); новообразувани — 4 ДП.

2. По чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 3 от НК (причиняване на телесна повреда по ксенофобски подбуди): наблюдавани - 8 ДП; новообразувани – 2 ДП.

3. По чл. 162, ал. 1 от НК (проповядване или подбужда към дискриминация, насилие или омраза, основани на раса, цвят на кожата, произход, народност или етническа принадлежност или сексуална ориентация, чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин):

- наблюдавани - 9 ДП; новообразувани 2 ДП;
- осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт - 1.

4. По чл. 172, ал. 1 от НК (престъпления против трудовите права, извършени поради народност или етническа принадлежност, раса, цвят на кожата, религия, социален произход, сексуална ориентация, членуване или нечленуване в синдикална или друга организация, политическа партия, организация, движение или коалиция с политическа цел или поради политически или други убеждения)

- наблюдавани - 1 ДП;

II. **За** 2025 **г.**

1. По чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 2 от НК (причиняване телесна повреда по расистки подбуди):

- наблюдавани - 6 ДП (Досъдебни производства);
- осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт 7.

2. По чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 3 от НК (причиняване на телесна повреда по ксенофобски подбуди):

- наблюдавани - 3 ДП; новообразувани — 1 ДП.

- осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт — 1

3. По чл. 144, ал. 3, т. 4, пр. 1 от НК (закана на другиго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на неговите ближни, извършена по расистки подбуди)

- наблюдавани - 1 ДП;

3. По чл. 144, ал. 3, т. 4, пр. 2 от НК (закана на другиго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на неговите ближни, извършена по ксенофобски подбуди)

- наблюдавани - 1 ДП; новообразувани - 1 ДП.

4. По чл. 162, ал. 1 от НК (проповядване или подбужда към дискриминация, насилие или омраза, основани на раса, цвят на кожата, произход, народност или етническа принадлежност или сексуална ориентация, чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин)

- наблюдавани - 14 ДП; новообразувани - 8 ДП;

5. По чл. 216, ал. 5, т. 4, пр. 2 от НК (противозаконно унищожаване или повреждане на чужда движима или недвижима вещ, извършено по ксенофобски подбуди)

- наблюдавани - 1 ДП;

III. **За 2026 г. — 1-во тримесечие:**

1. По чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 2 от НК (причиняване телесна повреда по расистки подбуди):

- наблюдавани - 6 ДП (Досъдебни производства);
- осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт - 1

2. По чл. 131, ал. 1, т. 12, пр. 3 от НК (причиняване на телесна повреда по ксенофобски подбуди):

- наблюдавани - 1 ДП;
- осъдени и санкционирани лица с влязъл в сила съдебен акт — 2

3. По чл. 144, ал. 3, т. 4, пр. 1 от НК (закана на другиго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на неговите ближни, извършена по расистки подбуди):

- наблюдавани - 2 ДП;

4. По чл. 144, ал. 3, т. 4, пр. 2 от НК (закана на другиго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на неговите ближни, извършена по ксенофобски подбуди):

- наблюдавани - 1 ДП;

5. По чл. 162, ал. 1 от НК (проповядване или подбужда към дискриминация, насилие или омраза, основани на раса, цвят на кожата, произход, народност или етническа принадлежност или сексуална ориентация, чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин):

- наблюдавани - 8 ДП.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБУЧИТЕЛНИТЕ ДЕЙНОСТИ НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ НА ПРАВОСЪДИЕТО, ОСЪЩЕСТВЕНИ В ПЕРИОДА М. МАЙ 2024 Г. – М. МАЙ 2026 Г.

Обучения, организирани от Националния институт на правосъдието, които имат отношение към предмета на Шестия държавен доклад по Рамковата конвенция за периода м. май 2024-м. май 2026 г.:

I. В курса на **задължително първоначално обучение на кандидатите за младши съдии, младши прокурори и младши следователи** са включени теми, свързани с различните видове дискриминация, в т.ч. на расова или етническа основа, речта на омразата и престъпленията от омраза, както и модули, които са насочени към превенция и противодействие на различните форми на дискриминация.

В съответствие с *препоръка Rec (2019)5/16.10.2019 г.* на Комитета на министрите (КМ) на Съвета на Европа, доразвиваща и допълваща Препоръка на КМ Rec (2004)4/12.05.2004 г., темите са хоризонтално интегрирани в учебното съдържание, както и в рамките на специализираното обучение по прилагане на Европейската конвенция за защита на правата на човека (ЕКПЧ).

Въпроси от следните тематични области са интегрирани в учебни модули от съдържанието на курса за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши съдии, младши прокурори и младши следователи:

- Защита от дискриминация, разследване и наказателно преследване на престъпленията от омраза и речта на омразата, мотивирани от расова или етническа принадлежност;
- Разследване на други престъпления против личността: квалифицирано убийство, извършено по расистки, ксенофобски подбуди; квалифицирана телесна повреда, извършена по расистки, ксенофобски подбуди; злепоставяне; отвличане и противозаконно лишаване от свобода; принуда; обида и клевета;
- Разследване и наказателно преследване на трафика на хора и специфичната уязвимост на жертвите на трафик, особено на принадлежащите към расови или етнически общности;
- Превенция и защита от домашно насилие и насилие, основано на пола (в т.ч. защита правата на ромските жени и деца – жертва на посочените форми на насилие);
- Зачитане правата и интересите на децата при участието им в съдебни производства в различно процесуално качество (като жертви, свидетели и извършители на престъпления) и специфичната им уязвимост, произтичаща от принадлежността им към расови или етнически общности и други уязвими групи.

За периода м. май 2024 – м. май 2026 г. обучение по посочените теми са преминали 58 кандидати за младши съдии, 51 кандидати за младши прокурори и 28 кандидати за младши следователи.

Курсът за задължително първоначално обучение на кандидатите за младши магистрати осигурява и систематичен преглед на практиката на ЕСПЧ в разглежданите приоритетни области. В тази връзка, като временни преподаватели в курса са участвали г-н Йонко Грозев (съдия в ЕСПЧ с мандат 2015-2024 г.), както и адвокат Златка Стефанова – активен правозащитник и експерт с богат практически опит.

На разположение на кандидатите за младши магистрати са предоставени и *учебни материали и самообучителни ресурси,* посветени на тълкуването и прилагането на ЕКПЧ, в това число и *учебното помагало „Правата на човека и наказателният процес. Практиката на Европейския съд по правата на човека“* с автор - адв. Джеръми Макбрайд, издадено от Съвета на Европа, както и учебния материал *„Понятие за престъпление от омраза. Правна рамка и насоки за превенция и наказателно противодействие на престъпленията от омраза“*, изготвен от прокурор във Върховната касационна прокуратура, в рамките на електронното дистанционно обучение на НИП на тема „Практически аспекти на разкриването на престъпления от омраза“.

- *Участие на отбора на Националния институт на правосъдието в международното състезание за младши магистрати ТЕМИС на Европейската мрежа за съдебно обучение (ЕМСО):*

В периода 16–19.07.2024 г. в гр. Трир/Федерална република Германия българският отбор на НИП представи темата „Съдебната власт между международните договори, Конституцията и общественото мнение. Има ли опасност от дискриминационно правосъдие в България?“.

II. В рамките на **задължителното въвеждащо обучение на новоназначени съдии** в районните съдилища:

- В модул „Наказателен процес“ от проведеното в периода 10–28.03.2025 г. обучение за посочената целева група, като подтема е включено производството по Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Обучени са 32 първоначално назначени районни съдии.
- В модул „Наказателно право” от проведеното задължително въвеждащо обучение в периода 31.03–17.04.2025 г. като подтема се разглежда „Посегателства срещу половата неприкосновеност. Трафик на хора“. Обучени са 38 първоначално назначени съдии в районните съдилища.

III. В рамките на **задължителното въвеждащо обучение на новоназначени прокурори** в районните прокуратури:

В модул „Наказателно право – материалноправни аспекти“ от проведеното в периода 16.03.–09.04.2026 г. обучение за посочената целева група, като подтеми са включени: „Особени правила за непълнолетните“; „Престъпления против половата неприкосновеност“; „Престъпления против политическите права на гражданите“; „Незаконно превеждане на хора през граница“ и „Трафик на хора“. Обучени са 30 първоначално назначени прокурори в районните прокуратури.

IV. В рамките на **задължителното въвеждащо обучение на новоназначени съдии в административните съдилища**:

В курса „Задължителна квалификация при първоначално назначаване в административните съдилища - Част 2“, проведен в периода 6.04.-10.05.2026 г., като подтеми са включени: „Правен режим на защитата от дискриминация, особености на административното производство, актове, постановявани по Закона за защита от дискриминация, производства пред съд“; „Искове срещу държавата за вреди от нарушение на правото на ЕС“; „Защита срещу изтезания, жестоко, нечовешко или унизително отношение по чл. 276 и следващите от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС). Производство по оспорване на заповеди за налагане на дисциплинарно наказание "изолиране в наказателна килия" (чл. 111 от ЗИНЗС). Производство по оспорване на заповеди за преместване или заповеди за отказ от преместване на лишени от свобода (чл. 62 и сл. от ЗИНЗС)“. Обучени са 19 първоначално назначени съдии в административните съдилища.

V. В рамките на **текущата квалификация на магистратите**:

В програмата на НИП за текущо обучение на магистратите, въпросите, свързани с превенция и противодействие на неравното третиране, враждебността и насилието, основани на расова, етническа или религиозна принадлежност и защита правата на националните малцинства *се разглеждат интегрирано в провежданите специализирани обучения по проблеми на дискриминацията, престъпленията от омраза и речта на омразата, както и в рамките на по-общите теми в областта на върховенството на правото и защитата на основните права в обхвата на приложение на чл. 2–6, чл. 8–11, чл. 13 и 14 ЕКПЧ и протоколите към нея.*

През отчетния период, в обхвата на посоченото направление от дейността на Института са проведени следните обучителни дейности, насочени към поддържане и повишаване квалификацията на съдиите, прокурорите и следователите за ефективна превенция, противодействие и защита от етнически мотивираните дискриминация и насилие:

1. В периода 28 май - 28 юни 2024 г. Националният институт на правосъдието, с подкрепата на Съвета на Европа (СЕ)[16] организира пилотно национално адаптирано издание на електронния обучителен курс на програма HELP на тема „Слово на омразата”, за смесена група от 29 съдии и прокурори.

Обучението осигурява възможност за задълбочаване на познанията и подобряване на уменията на българските магистрати да разпознават и ограничават словото на омразата, дискриминацията и свободата на изразяване и да разбират по-добре взаимовръзките между тези понятия, както и необходимостта от прилагане на всеобхватен, многостранен и пропорционален подход за противодействие и предотвратяване на разглежданото негативно обществено явление. Обучителният курс осигурява систематичен преглед на международните стандарти за борба с езика на омразата (вкл. онлайн) и ключовата практика на ЕСПЧ в тази област, с акцент върху речта на омразата, мотивирана от расова и етническа принадлежност. Българският

[16] Обучителният курс е организиран по проект „Съдебно обучение по проблеми на върховенството на закона и основните права”, осъществяван от Съвета на Европа и финансиран от програма „Правосъдие” на ЕС.

съдия в ЕСПЧ с мандат 2015-2024 г., г-н Йонко Грозев, направи аналитичен преглед на развитието на практиката на Съда в Страсбург по проблеми, свързани с езика на омразата, както и на констатираните от Съда нарушения във влезлите в сила осъдителни решения срещу България по делата *„Будинова и Чапразов“* и *„Пакетова и други“*, а български експерти от Отдела за изпълнение на решенията на ЕСПЧ запознаха участниците в обучението с предизвикателствата, свързани с изпълнението на посочените решения.

В рамките на курса бяха разгледани и наказателните, административните и гражданскоправните аспекти на защитата срещу речта на омразата, осигурена от националното законодателство, както и относимата практика на Комисията за защита от дискриминация, Комисията за журналистическа етика и националните съдилища.

2. Присъствено обучение „Въведение към защита правата на човека на международно и регионално ниво”, 14-15.04.2025 г., организирано по бюджет, с участието на 16 представители на целевите групи на Института.

Обучението осигурява систематичен преглед на основните международни и европейски правни инструменти и механизми за защита на основните права, с акцент върху ЕКПЧ, в това число задълженията на държавите-членки за осигуряване на защита, установените гаранции по чл. 5, чл. 6 и чл. 8-10 ЕКПЧ и допустимите ограничения на правата.

3. Обучение в хибриден формат "Актуална практика на ЕСПЧ във връзка с чл. 6 и чл. 4 на ЕКПЧ. Публикации в социалните мрежи в светлината на баланса между член 8 и 10 на ЕКПЧ", 14.05.2025 г., организирано по бюджет под ръководството на българския съдия в ЕСПЧ с мандат 2015–2024 г., г-н Йонко Грозев, с участието на 56 съдии, прокурори, следователи и други представители на целевите групи на НИП.

В изложението си г-н Грозев представя и анализира актуалната практика на ЕСПЧ по посочените разпоредби на ЕКПЧ, вкл. по дела срещу България, с акцент върху критериите, установени от Съда в Страсбург, за постигане на справедлив баланс между свободата на изразяване (член 10) и правото на личен интегритет и добра репутация (член 8), както и върху позитивните задължения на държавата за ефективна превенция и противодействие на трафика на хора и защита на жертвите на трафик, особено в случаите на злоупотреба с уязвимости.

4. Регионално обучение „Изискването за независим и безпристрастен съд като основополагаща предпоставка за справедлив процес. Ограничения и защита на съдиите. Съдебна практика и международни стандарти – наказателни и граждански аспекти”, 22.05.2025 г., финансирано по бюджет, с участието на 16 съдии и прокурори от района на РС и ОС Ловеч.

5. Присъствено обучение „Разследване и правни средства за защита при нарушения на основните права”, 06.10.2025 г., организирано по бюджет, с участието на 31 магистрати, представители на МВР и администрацията на омбудсмана.

6. Присъствено обучение „Гарантиране на правата на човека по границите на Европа: Укрепване на закрилата на децата и уязвимите лица, търсещи закрила,

съгласно Европейската конвенция за правата на човека", 04.12.2025 г., организирано съвместно с ВКБООН-България и Съвета на Европа, с участието на 25 представители на целевите групи на НИП и правни експерти.

7. Двуезично обучение "Международен правов ред, основни международни правосъдни системи и механизми за защита правата на човека на наднационално ниво", организирано по бюджет в две издания, съответно на 09-10.12.2025 г. и 06-07.04.2026 г., с участието на общо 51 съдии, прокурори и следователи.

8. Присъствено обучение „Чл. 8 ЕКПЧ - някои аспекти от правото на личен и семеен живот и защита на кореспонденцията през практиката на ЕСПЧ", 16-17.02.2026 г., организирано по бюджет, под ръководството на българския съдия в ЕСПЧ с мандат 2015–2024 г. и утвърдени национални експерти в областта, с участието на 31 магистрати и други представители на целевите групи на Института.

Интерсекционалната дискриминация и многофакторната уязвимост на представителите на расови и етнически малцинствени групи в страната са предмет на разглеждане и в организираните от НИП обучения по проблеми на трафика на хора, насилието, основано на пола и домашното насилие и щадящото правосъдие за деца. Независимо от специфичния им фокус, обученията, осъществени в рамките на текущата квалификация на магистратите в посочените тематични области способстват за формирането на концептуално разбиране на дискриминацията и насилието у правоприлагащите органи, повишаване на чувствителността им към специфичните нужди от закрила и подкрепа на жертвите на трафик, домашно и основано на пола насилие (особено на жените и децата, принадлежащи към расови/етнически и други уязвими групи), както и за преодоляване на съществуващите стереотипи, с акцент върху мултидисциплинарната работа на различните специалисти, ангажирани в посочените области, като необходим стандарт.

Чрез електронната си обучителна платформа, Националният институт на правосъдието осигурява свободен онлайн достъп до богат каталог от самообучителни ресурси (наръчници, самообучителни курсове, аналитични материали и др.), свързани със защита правата на представителите на малцинствени и други уязвими групи, които допълват предлаганата специална подготовка в тази област в рамките на задължителното първоначално, въвеждащото и текущото обучение на магистратите.

През разглеждания период НИП координира и участието на 170 български магистрати (съдии, прокурори и следователи) в 44 обучения, организирани от ЕМСО, Академията по европейско право в Трир и други съдебни школи в ЕС, относими към защитата от дискриминация, враждебност и насилие, вкл. на представителите на различни уязвими групи. Участието на националните магистрати в международни обучения по проблеми, свързани с предотвратяване на неравното третиране и другите посегателства върху основните права (вкл. на етническите общности) им осигурява възможност за обмен на опит и добри практики с колегите им от другите държави-членки на ЕС, укрепване на взаимното доверие и по-ефективно прилагане на европейските стандарти в областта.

VI. В рамките на **началната и текущата квалификация на съдебните служители**:

- В учебния план на въвеждащото обучение за новопостъпили съдебни служители в органите на съдебната власт, наред със специализираната тематика, са включени модули, посветени на етичното поведение на съдебните служители и административното обслужване на гражданите. В рамките на тези модули темата за защита от дискриминация заема важно място, като се поставя акцент върху изграждане на професионални умения за предотвратяване на дискриминация при административното обслужване на граждани и се разглеждат добри практики за междукултурна комуникация и обслужване, основано на уважение, равнопоставеност и недискриминационно отношение. През отчетния период Националният институт на правосъдието проведе пет издания на въвеждащото обучение за съдебни служители, в рамките на които са обучени общо 266 представители на администрацията на съдилищата и Прокуратурата на Република България.
- В периода 2 - 3 декември 2025 г. НИП проведе и обучение на тема „Съдебно-административно обслужване на граждани. Приобщаване на малцинствени общности, уязвими групи и лица в неравностойно положение“, насочено към повишаване текущата квалификация на служители от администрацията на съдилищата в посочената област. Обучението надгражда съответните модули от въвеждащите обучения за новопостъпили съдебни служители, като позволява по-дълбоко навлизане в проблематиката и по-широко споделяне на практики. В обучението взеха участие 35 представители на администрацията на съдилищата в страната.

В обобщение, през отчетния период в рамките на различните форми на професионална квалификация на НИП, по проблеми, свързани с превенция и противодействие на дискриминацията, враждебността и насилието, мотивирани от расова или етническа принадлежност, **са обучени общо** 1008 **представители на целевите групи на Института, в това число** 137 **кандидати за младши магистрати,** 268 **съдии,** 193 **прокурори,** 49 **следователи и** 338 **съдебни служители.** Наред с това, 1 875 представители на целевите групи на Института са ползвали осигурената им възможност за повишаване на професионалната им квалификация в разглежданата област чрез достъп до самообучителните ресурси в електронната обучителна платформа на НИП.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИНИЦИАТИВИТЕ, КОИТО СЕ ИЗПЪЛНЯВАТ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ, ЧЛЕНОВЕ НА НССЕИВ

I. **В сферата на антидискриминацията и върховенството на правото:**

- През 2025 г. фондация „С.Е.Г.А.“ финализира изпълнението на двугодишен проект „Мечтай Смело цели се Високо! – интегрирани общностно-центрирани услуги за превенция на детските бракове сред ромите в България“, (1 март 2023 г. – 28 февруари 2025 г.) Проектът има за цел да допринесе за прекратяване на практиката на детските бракове в България, чрез методология за превенция на вредните практики, насочена към общността, насърчаване на ромските момичета за лични постижения отвъд границите на изолацията и промяна на нагласите към социални норми, предхождащи съвременните, в изолираните ромски общности.
- Фондация „С.Е.Г.А“ и Фондация Рома-Лом изпълняват проект „Устойчивост на ромите: инвестиране в умения и обмен“ (1 декември 2024 г. – 30 ноември 2026 г.) в консорциум с международно участие на организации от Унгария, Гърция, Албания и Румъния. Основната цел на проекта е овластяването на младите роми и насърчаване на тяхната интеграция в обществото чрез укрепване на тяхната идентичност, повишаване на уменията и изграждане на капацитет в местните общности.
- Фондация „Етнопалитра“ провежда мониторинг на прояви на ксенофобия, расизъм, антисемитизъм и омраза в България и мониторинг на печатни и електронни медии - клип на журналистически материали - слово на омраза, ксенофобия, антисемитизъм, расизъм, етническа и религиозна нетърпимост.
- Център „Инфорома“ се стреми да подпомага местните власти по въпроси, свързани с градоустройство, социалното подпомагане. Представители на организацията участват в обучения на полицейски служители за работа в мултиетническа среда.
- Центърът за еврейско-българско сътрудничество „Алеф” участва в инициативата „Толерантност срещу омразата – прилагане ценностите на ЕС в мултикултурното общество на Бургаска област“.

II. **В сферата на образованието:**

- Фондация „С.Е.Г.А. - Старт за ефективни граждански алтернативи“ финализира изпълнението на проект „Приобщаване за училища – Партньорство между училища и общности за преодоляване на неравенството и изключването“, финансиран по Програма „Хоризонт 2020 – Изследвания и иновации“ на Европейския съюз. Период на изпълнение 1 ноември 2020 г. – 31 октомври 2024 (удължен до 31 януари 2025 г.). Фондацията е в партньорство с ВУЗ и НПО от Унгария, Словакия и Албания. Специфичните цели на проекта са насочени към подкрепа за училища в общностите, създавайки пространство и култура за

споделяне между различни общности като инициира взаимодействие и синергия от опита на местно, регионално и транснационално ниво.

- Център „Инфорома“ работи с ръководството на ОУ „Никола Вапцаров“, гр. Асеновград, за подкрепа и мотивиране на семейства на ученици от кв. „Лозница“ на Асеновград. В рамките на тази дейност организацията осигурява контакт със социални работници за провеждане на консултации. Също така, в община Тетевен се работи с деца от различен етнически произход – ромски, турски, като се организират посещения в Академията на МВР, където на място ги запознават с начините на кандидатстване и условията на обучение.
- НЧ „Романо дром-2002“ - гр. Добрич, в партньорство с Община Генерал Тошево, работи по проект “Прозорец към НЕразличията“, финансиран по Програма „Образование“ 2021-2027. Общата цел на проекта е насърчаване на позитивно отношение към разнообразието чрез изграждане на модел за устойчиво развитие на интеркултурното образование посредством дейности за подкрепа на мултикултурна учебна среда за деца и ученици от образователни институции с различна концентрация на уязвими групи в гр. Генерал Тошево, с. Сенокос и с. Спасово. Продължителността на дейностите по проекта е до м. 06.2027 г.
- Фондация за регионално развитие „Рома-Пловдив“, заедно с ДГ „Незабравка“; Фондация „Ви арт“, е партньор на СУ „Христо Смирненски“, гр. Гулянци по Проект „Интеркултурни беседи в града на трендафилите“, финансиран по Програма „Образование“ 2021-2027. С проекта се цели подобряване на интеркултурната комуникация за учене в мултикултурна образователна среда в две образователни институции на територията на община Гулянци.
- Центърът за изследване на демокрацията разширява работата си по образователното и социално приобщаване, като подкрепи инициативи, насочени към даване на възможност на учащите се от неравностойно положение с особен акцент върху жените, мигрантите и малцинствените групи да преминат към по-устойчиви пътища на обучение и обучение.
- Фондация „Етнопалитра“ развива проекта „Моята СОФИЯ – град на толерантността, мъдростта и успеха“ с подкрепата на Програма „Европа“ на Столична община. Проектът популяризира културното и историческо наследство на София чрез дигиталната платформа mysofia.eu. Към платформата е създаден подкастът „Успелите“, представящ успешни личности от ромската общност, сред които д-р Мирослав Ангелов, Наталия Цекова, Росен Богомилов и Сандра Цветкова. Проведени са и срещи с ученици за насърчаване на толерантността, позитивните примери за интеграция и превенцията на ксенофобия, расизъм и антисемитизъм.

III. **В сферата на здравеопазването:**

- Фондация „Здраве и социално развитие” продължава да разработва и прилага успешни модели за ранно детско развитие, промоция на здраве и интегрирани услуги. Мултидисциплинарният екип (научни изследователи, психолози, социални работници, педагози и медици) на фондацията разработва модел за ефективна интеграция на базата на развитие на умения за справяне.

Организацията има работещи 6 центъра по модела, четири от центровете работят в трите големи ромски общности в София в кварталите „Факултета“, „Филиповци“ и „Христо Ботев“, един в кв. „Изток“, гр. Кюстендил и един в гр. Самоков.

- Фондация „Здраве и социално развитие” продължава поддържането на медицински кабинет в кв. Факултета. Ежемесечно са подсигурявани медицински консумативи, инструменти, медицинска техника, санитарни и хигиенни материали, подсигуряващи добрата и качествена работа на ангажираните специалисти в медицинския кабинет. През 2025 г. Фондация “Здраве и социално развитие” стартира пилотна иновативна инициатива за интегрирани здравни и социални услуги, за да отговори на сложните нужди на хронично бездомните хора.

IV. **В сферата на жилищните условия** *(Вж. информацията в отговор на чл. 16 от Рамковата конвенция).*

- Хабитат България реализира проекта „CODE HOUSING – общностно развитие и жилищна подкрепа за уязвими групи“ с финансиране от „Habitat for Humanity International“ и Фондация „Medicor“. Програмата се изпълнява в партньорство с местни организации в Търговище, Кюстендил, Ботевград, Бургас, Сливен и Ракитово. През 2025 г. са отпуснати над 98 000 евро под формата на безлихвени микрозаеми за спешни жилищни ремонти на уязвими семейства, като е подкрепено извършването на 262 ремонта. Проведени са и обучения по управление на семейния бюджет, поддръжка на жилището и енергийна ефективност, както и шест местни общностни инициативи.

- Център „ИНФОРОМА“ организира, два пъти месечно, консултации с експерти по правни, социални и жилищни въпроси за гражданите в кв. „Столипиново“.

V. **В сферата на заетостта и социалното включване:**

- „Български трансграничен институт по медиация“ провежда обучения за повишаване на капацитета на над 700 общински служители и служители на центрове за социални услуги от цялата страна, като предоставя консултации на центрове за социални услуги, провежда обучения за педагогически и непедагогически персонал на детски градини в Област Русе.

- „Български трансграничен институт по медиация“ е сред организаторите на фестивал за представяне на ефективни социални модели „Пътеводител на доброто“, проведен със съдействието на Община Разград, м. юни 2025 г. Проявата събира над 500 участници от социални услуги от 14 области на страната, които се изявяват в три панела: конкурсна част за представяне на ефективен социален модел, концерт на открита сцена и изложба-базар.

- През април 2025 г. Фондация „Здраве и социално развитие” започва изпълнението на проект „ROMANI - Овластяване на ромските жени, подобряване на достъпа до здравеопазване и борба с насилието, основано на пола“. Проектът се изпълнява в гр. София, кв. „Факултета”, жк „Филиповци“ и е с продължителност до 31.03.2027 г.

- По проект „Пространства за ранно учене 0-3г.”, финансиран от Фондация „Тръст за социална алтернатива“, изпълняван в гр. Кюстендил, кв. Изток, с продължителност: 14.03.2025г. до 30.06.2027 г., фондация “Здраве и социално развитие” отчита, че в рамките на проекта са обхванати 46 майки и 49 на деца от 0 до 3 години.
- Програма „Млади ромски педагози“, финансирана от Тръст за социална алтернатива, цели подготовка и подкрепа на млади хора от местните ромски общности да завършат висше образование, специалности свързани с образователната система в предучилищна и училищна възраст, както и наемането им на работа в местни детски градини, училища и образователни институции, като по този начин създаде ролеви модели за малките деца и осигури възможности за професионално развитие на младежи от общността. През 2025 г. успешно завършва първият студент подкрепян от фондация Здраве и социално развитие”. Продължава подкрепата на 6-ма младежа от ромски произход за продължаване на образованието им във висше учебно заведение. Участниците са получили финансова подкрепа за плащане на кандидатстудентски такси и семестриални такси, всеки един от участниците е включен в програма за менторска подкрепа и доброволчески дейности в областта на ранното образование на деца, извършвани в центровете на фондацията.
- „Център за изследване на демокрацията“ е инициатор на Хартата на многообразието в България, инициатива, която има за цел да популяризира управлението на многообразието в страната, за насърчаване на по-приобщаващи и разнообразни работни места. Общността на Хартата продължава да расте значително през 2025 г., достигайки общо 122 подписали. През 2025 г., за пета поредна година, Българската харта за многообразие връчва наградата Diversity@Work, която откроява водещи практики в изграждането на разнообразни екипи, насърчаването на равните възможности и насърчаването на приобщаваща култура на работното място.
- През отчетния период „Център за изследване на демокрацията“ продължава да подкрепя и популяризира инициативата „Изграждане на мостове“, изпълнявана съвместно с водещи български бизнеси в сътрудничество с Българската харта за многообразие. Инициативата предостави целенасочена подкрепа на малките и средни предприятия при приемането и укрепването на приобщаващи политики на работното място.
- Сдружение „За промяна“ е партньор на община Сандански, за изграждане на младежки центрове в градове, които не са областни. Инициативата е насочена към младежи, ще допринесе за мултидисциплинарната насоченост на Центъра и за ключовата му роля за изпълнение на мерките на общинско ниво, целящи подпомагане на преодоляването на социалната изолация и непригодността за пазара на труда сред младежите до 29 години.

VI. **В сферата на съхраняването на културата и етническата идентичност и развитие на междукултурния диалог:**

- През 2025 г. Народно читалище „Романо дром-2002“, Добрич продължава поддържането и развиването на танцова и музикална школи, вокална група, школа за приложно творчество. Школите и клубовете към читалището съдействат за опазване и популяризиране на културните традиции на ромската общност чрез ежегодното честване на традиционни празници като Ромската Нова година, Едерлези, 10 юни – Деня на ромската жена, отбелязването на Международния ден на ромите, в които се включват участници и от други читалища и организации от гр. Добрич и съседните райони. През 2025 г., с финансовата подкрепа на Община Добрич, читалището организира и провежда поредното издание на Регионално изложение „Земята–рай за всички“, с участието на представители на читалища, училища, граждански организации, както от областта, така и от страната - Варна, Русе, Елхово, Благоевград, София и др.
- В Националния пресклуб на БТА Фондация „Ромски свят 21 век" представя два късометражни филма от авторката Кремена Будинова, в които ромски жени, подложени на домашно насилие и експлоатация, успяват да преодолеят страха и сами да предприемат действия за спасяването си.
- Фондация „Танцово изкуство и култура” Ботевград развива заложбите на танцьорите от състав „Огнени ритми“, които с участието си в национални и международни фестивали популяризират ромската култура и изкуство.
- През 2025 г. Център за еврейско-българско сътрудничество „Алеф“ организира традиционните си събития: XII-и Международен литературен и филмов ученически конкурс „Който спаси един човешки живот, спасява цяла вселена” с участието на 130 младежи от 15 държави. За 12 години от създаването на конкурса, над 2200 младежи от 15 страни са участвали със свои творби в него.
- В края на октомври 2025 г. Център за еврейско-българско сътрудничество „Алеф“ представя списанието „Опознай ме“ издание, което вплита гласовете, традициите и историите на различните етноси в региона. Събитието събира творци, общественици и представители на културните и етническите общности, доказали че многообразието е сила, когато се живее в разбирателство. Изданието включва 12 броя посветени на различните етнически общности в областта – арменци, гърци, турци, евреи, роми, руснаци и украинци – и има за цел да насърчи взаимното опознаване, уважение и толерантност между хората.
- В началото на 2025 година късометражният игрален филм „Хени. Приятелството – смисъл и спасение”, продуциран от Център за еврейско-българско сътрудничество „Алеф”, е показан пред повече от 300 ученици по време на националната кампания —Час по достойнство, посветена на историята за спасяването на българските евреи по време на Втората световна война. Филмът е сред номинираните за приза най-добър късометражен филм на годишните награди на Съюза на българските филмови дейци —Васил Гендов, за 2025 г.
- Дейността на Арменското училищно сдружение „Степанос Ховагимян”, София е насочена към съхраняване на традициите на арменците и популяризирането им сред децата и младежите. Организацията, като част от Координационния съвет

на арменските организации в София, е сред организаторите на различни събития от обществения живот на арменците в София, отбелязването на годишнината от Геноцида над арменците в Османската империя, честване на Вартананц и други традиционни и календарни празници на арменската общност.

- Асоциацията на власите в България продължава да поддържа връзка със сродни неправителствени организации от съседни страни, като осигурява участие на самодейни състави към дружествата в международни фестивали и други изяви, чрез които се популяризира културата, традициите и фолклора на власите.
- Федерацията на културно – просветните дружества на каракачаните в България (ФКПДКБ) работи за съхраняване на езика, културата и традициите на етноса с инициативи, както на национално ниво – ежегодния Национален събор на каракачаните в България, така и с участия в международни инициативи.
- Сдружение „Видински фонд „Читалища“ развива дейност за насърчаване на социалното сближаване и подобряване достъпа до изкуство и култура на жителите на малки и изолирани населени места от района чрез провеждане на културно-артистични прояви. Има добре установено сътрудничество с община Видин в организирането на традиционни фолклорни събори като „Алботин“ и „Бъдник“, които насърчават културното многообразие и социалното включване в Северозападна България.
- От 2015 до края на 2025 г. Фондация „Заедно“ продължава да осъществява дейност за приобщаване на етносите в съвременния обществено-културен живот на града, чрез разработване на подходящи модели за общуване. Сред по-мащабните са Панаир на кулинарното изкуство „Етно кухня на колела“, „Фестивал за децата и семейството „Синьо лято“, „Спортно междучасие“, „Един град, три религии, седем етноса – от миналото за бъдещето“ и др. Организацията работи и си партнира с културни организации на етнически общности – арменска, еврейска, италианска, турска, рускоговоряща, ромска, а през последните 2-3 години се включват и творчески организации и артисти от Украйна.
- През 2025 г. Фондация „Заедно“ реализира проект „Създаване на Online Studio – медийна лаборатория Free Media Lab“ – от и за младите хора, и с участието на млади журналисти от всички етнически общности. Създаването на обща медийна платформа и мултимедиен продукт, свързан с културно историческото наследство дава възможност на млади хора от общностите да участват в процеса на създаване на културния продукт и да се обучават в областта на журналистиката.
- Фондация „Заедно“ реализира проект – „Живият град“, с подкрепата на Програма „Създаване“ на НФ „Култура“ и доброволния труд на десетки хора, които подкрепят дейността и каузата на Фондация „Заедно“. Новият културно-исторически проект представя както популярни, така и малко известни факти за най-стария жив град в Европа. „Живият град. Пловдив – една история на 8000 години“ обхваща периода от 6000 г. пр.н.е. до превземането на града от Лала Шахин паша през XIV век. Поредицата включва, аудио сериал, аудиокнига,

електронна книга и луксозно печатно издание. Разказва и за важни събития, свързани с живота на първите етнически общности, заселили се по тези земи.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОЕКТИТЕ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА В ОБЛАСТТА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРЕВЕНЦИЯ НА ДИСКРИМИНАЦИЯТА

През периода 2023–2029 г. Министерството на образованието и науката изпълнява поредица от проекти и процедури по Програма „*Образование*“, с финансовата подкрепа на Европейския социален фонд (ЕСФ+), насочени към приобщаващо образование, подкрепа за деца и ученици в уязвими ситуации, включително роми, както и към превенция на дискриминацията.

През 2025 г. стартира процедура BG05SFPR001-1.002 „*Достъп до образование за всяко дете*“ с краен срок за кандидатстване 12 юни 2028 г. Основната цел е постигане на максимален обхват на децата и учениците в образователната система и намаляване дела на отпадналите и преждевременно напусналите образование чрез подобряване функционирането на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в предучилищно и училищно образование. Към 31 декември 2025 г. са сключени 21 договора с регионалните управления на образованието на обща стойност 3 521 238 евро. По сключените договори е планирано обхващането на 32 702 деца и ученици, включително представители на малцинствени общности, както и обучение на 2 298 педагогически и непедагогически специалисти.

По процедура BG05SFPR001-1.003 „*Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование*“ се изпълнява проект „Силен старт“ с общ бюджет 71 856 331,58 евро за периода 15 февруари 2024 – 15 февруари 2029 г. Проектът е насочен към подобряване на приобщаващия характер на предучилищното образование, повишаване капацитета на институциите и изграждане на подкрепяща общност за активно участие на родителите. Към края на 2025 г. подкрепа са получили 38 056 деца и ученици от уязвими групи, от които 13 375 представители на малцинствени общности. Обучени са 663 педагогически специалисти и представители на непедагогическия персонал.

В сферата на училищното образование се изпълнява проект „*Успех за теб*“ с бюджет 103 023 717 евро за периода 27 януари 2023 – 31 декември 2027 г. Проектът цели подобряване на приобщаващия характер на училищната система, намаляване на преждевременното напускане на училище, повишаване мотивацията за учене и укрепване капацитета на педагогическите специалисти и подкрепящия персонал. Към 31 декември 2025 г. подкрепа са получили 86 121 деца и ученици в уязвими ситуации, включително 64 003 представители на малцинствени общности. Обучени са 376 педагогически специалисти и представители на непедагогическия персонал.

През 2025 г., след широко обществено обсъждане с участието на неправителствени организации, Изпълнителна агенция „*Програма за образование*“ обяви две процедури, насочени към насърчаване на равния достъп до качествено образование, приобщаването на децата и учениците от различни общности и превенция на дискриминацията в образователната система. Процедурите имат за цел създаване на

устойчива и подкрепяща образователна среда, която гарантира равни възможности за обучение и активно участие на всички деца и ученици:

- Към 31 декември 2025 г. са сключени 14 договора на обща стойност 3 193 152 евро. Постигнатите резултати включват предоставена подкрепа за 123 деца и ученици от уязвими групи, обхващане на 180 представители на малцинствени общности и обучение на 63 педагогически и непедагогически специалисти за работа в приобщаваща и мултикултурна образователна среда.
- Към 31 декември 2025 г. са сключени 25 договора на обща стойност 7 380 224 евро. Планираните резултати по договорите предвиждат предоставяне на подкрепа за 6 375 деца и ученици в уязвими ситуации, обхващане на 11 416 представители на малцинствени общности и обучение на 1 793 педагогически и непедагогически специалисти за работа в приобщаваща образователна среда и насърчаване на равния достъп до образование.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРОЕКТИТЕ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА СРЕД РОМИТЕ

В рамките на мерките за социално-икономическа интеграция на ромите се прилага комплексен подход, включващ дейности в областта на заетостта, обучението, социалните услуги, здравеопазването, както и инициативи за преодоляване на дискриминацията, негативните нагласи и стереотипите. Проектите се реализират чрез три основни подхода – *хоризонтален* (включващ всички мерки), *таргетиран* (насочен към определена цел) и *териториален* (действащ на регионално ниво).

Проекти, реализирани при хоризонтален подход

В рамките на Приоритет 1 „*Насърчаване на заетостта и развитието на умения*“ се подпомагат лица в уязвима ситуация на пазара на труда, включително лица от ромски произход, чрез подобряване на достъпа до заетост, насърчаване на самостоятелната заетост и развитие на социалната икономика. Финансират се обучения за придобиване на професионална квалификация, ключови компетентности и практически умения, обучения на работното място, както и мерки за включване в заетост. Към 23 март 2026 г. по Приоритет 1 са включени над 11 405 безработни и неактивни лица от ромски произход.

Най-голям е броят на участниците по операция „Започвам работа“ – компонент 1 „Активиране“, в която за периода 2024 – април 2026 г. са участвали близо 11 746лица.

По проект „Започвам работа“ – компонент 3 „Заетост“, за периода 2024 – април 2026 г. са включени в заетост 1497 лица от ромски произход.

По Приоритет 3 „*Насърчаване на младежката заетост*“, който осигурява подкрепа за млади хора чрез активиране, насочване към заетост, обучения, стажуване и чиракуване, чрез съдействието на Агенцията по заетостта, са включени 1316 младежи до 29-годишна възраст от ромски произход, участвали в обучения или заетост.

По проект „*Младежки практики*", в заетост са включени 532 лица от ромски произход.

По Проект „*Родители в заетост*“, са включени 149 лица от ромски произход.

Чрез субсидирана заетост, по проектите, изпълнявани от Агенцията по заетостта, за същия период, работа са започнали 3494 лица, а около 816 лица са преминали обучения за повишаване на професионалната квалификация или придобиване на ключови компетентности.

Проекти, реализирани при таргетиран подход

Към март 2026 г. в рамките на Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“ в обучения и заетост са включени 1 924 лица от ромски произход. Одобрена е и операция „Подкрепа за уязвими общности“ , която има за цел предоставяне на целенасочена подкрепа за подобряване качеството на живот, насърчаване на социалното включване и интеграцията в обществото. Предвижда се предоставяне на комплексна подкрепа за най-малко 18 000 лица от малцинствени общности, включително роми.

Проекти, реализирани при териториален подход

През този програмен период е предоставена възможност на регионално ниво да се посрещнат предизвикателствата, свързани с качеството на живот на определени лица от обществото чрез прилагане на интегрирани и комплексни мерки и подходи, насочени към специални потребности на уязвимите групи, в т.ч. ромите. Към м. март 2026 г. са одобрени 10 концепции на интегрирани териториални инвестиции, в които влизат мерки, насочени към социално-икономическата интеграция на ромите. Подкрепа ще бъде предоставена в различни направления – обучения и осигуряване на заетост, социално включване, мерки против дискриминация, достъп до здравеопазване.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЗДРАВНИТЕ МЕДИАТОРИ

Основна област	**Показател**	2024 **г.**	2025 **г.**	**общо**
Съдействие на ОПЛ	Планови имунизационни кампании – деца	18 215	18 996	37 211
	Планови имунизационни кампании – възрастни	3 087	2 803	5 890
	Профилактични прегледи – деца	13 583	12 583	26 166
	Профилактични прегледи – възрастни	8 939	10 046	18 985
Съдействие на РЗИ	Планови имунизации – деца	2 780	1 212	3 992
	Планови имунизации – възрастни	520	627	1 147
Съдействие на лекари по дентална медицина	Профилактични/лечебни дейности	1 026	1 396	2 422
	Профилактични програми	548	666	1 214
Подпомагане достъпа до медицинска помощ	Консултации	89 874	97 794	187 668
	Попълване на документи	8 582	9 912	18 494
	Следване на процедури	8 370	10 222	18 592
	Съпровождане до здравни институции	13 276	15 703	28 979
	Възстановяване на здравноосигурителни права	1 686	2 376	4 062
	Патронаж	19 211	20 279	39 490
Дейности по промоция на здраве	Превенция на инфекц. заболявания, хигиена	4 451	4 573	9 024

	Семейно планиране, сексуално и репродуктивно здраве	2 289	3 116	5 405
	Разпространение на здравно-образователни материали	67 626	70 081	137 707
	Съвместна работа с РЗИ и др., обучения, семинари	11 667	13 273	24 940
Дейности по решаване на комплексни казуси	Консултации	62 318	81 381	143 699
	Попълване на документи	44 853	59 549	104 402
	Следване на процедури	7 734	11 321	19 055
	Съпровождане до социални институции	8 314	12 097	20 411
	Патронаж	12 476	14 638	27 114

Обобщена информация по приоритет „Здравеопазване“ от Националния план за действие към Националната стратегия за равенство, приобщаване и участие на Ромите	
Цел / Мярка / Дейност	Показатели / Резултати за 2024–2025 г.
Цел 1: Подобряване на майчиното и детското здраве	
1.1 АГ прегледи с мобилни кабинети	800 профилактични прегледа; цитологични и микробиологични изследвания; диагностицирани гинекологични заболявания; насочване към лечение; обхванати труднодостъпни райони
1.2. Имунизации с мобилни екипи	700 деца с непълен имунизационен статус с фокус върху труднодостъпни и мобилни общност
1.3 Педиатрични прегледи	около 1 200 деца; диагностицирани остри респираторни заболявания, затлъстяване, стоматологични проблеми, гръбначни изкривявания

1.4. Скрининг за рак на млечната жлеза	150 мамографски прегледа; доброкачествени и злокачествени изменения; насочване за лечение
Цел 2: Достъп до здравеопазване на лица в уязвима ситуация	
2.1 Превенция на ХИВ/СПИН	Екипи на РЗИ (КАБКИС) и неправителствени организации (НПО) са предоставили изследване за ХИВ през 2024 г. на 9 453 клиента, които са узнали резултата си, докато през 2025 г. същата услуга е предоставена на 11 304 клиента. Общо 7 518 клиента са били изследвани за Хепатит Б и са узнали резултата си през 2024 г., докато през 2025 г. те са 10 192. През 2024 г. 7 954 клиента са изследвани за Хепатит С, узнавайки своя резултат, докато през 2025 г. изследваните клиенти са 10 153. Броят на изследваните от РЗИ и НПО за сифилис, които са узнали своя статус е 5 812 през 2024 г., докато през 2025 г. броят им нараства до 8 182.
2.2 Контрол на туберкулозата	5 064 лица обхванати; диагностицирани случаи на активна и латентна туберкулоза; осигурено безплатно лечение
2.3.Прегледи и назначаване на изследвания за социално значими заболявания с мобилни кабинети - флуорографи, ехографи и клинични лаборатории	557 лица са прегледани и изследвани с мобилен флуорограф; 540 лица са прегледани и изследвани с мобилен ехограф; 3 216 лица са преминали изследвания с мобилна клинична лаборатория
Цел 3: Развитие на здравната медиация	
3.1.Увеличаване броя на здравните медиатори по делегиран от държавата бюджет	Осигурен делегиран държавен бюджет за увеличаване броя на здравните медиатори: от 332 (2024 г.) на 352 (2025 г.) и 367 (2026 г.).